

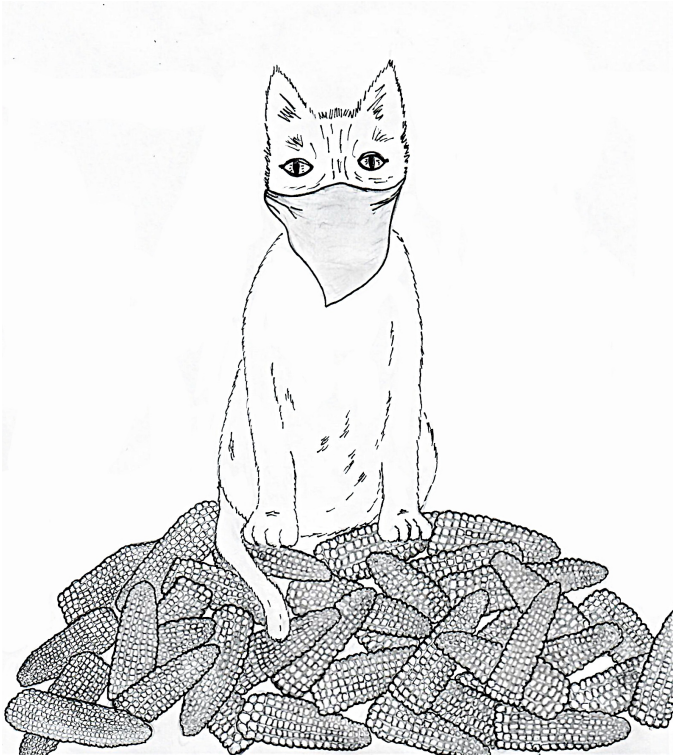

ISBN

Potovanje za življenje

Šest zapisov o pripravah na
zapatistično invazijo Evrope

Acerbic distribution

KAZALO

Spremna beseda:

Pogled onkraj ruševin kapitalizma - - - - - 7

Šesti del:

Gora na odprtem morju - - - - - 21

Peti del:

Pogled in razdalja do vrat - - - - - 37

Četrti del:

Spomini na prihodnost - - - - - 55

Tretji del:

Naloga - - - - - 69

Drugi del:

Gostilna - - - - - 79

Prvi del:

Izjava za življenje - - - - - 85

Pogled onkraj ruševin kapitalizma

Ob koncu leta 2020 so po samoorganiziranih mrežah antikapitalističnega odpora začele pritegovati pozornost novice iz Chiapasa v Mehiki. Natančneje, novice iz tamkajšnjih upornih staroselskih zapatističnih skupnosti. Medtem ko je večina sveta drsela vse globlje v distopično realnost kapitalističnega upravljanja z epidemijo COVID-19, so v gozdovih Jugovzhodne Mehike razglasili invazijo na Evropo. Zapatistično gibanje je namreč sporočilo, da bo v prihodnjih letih poslalo svoje delegacije na vse kontinente planeta in se v okviru »Potovanja za življenje« srečalo z mnogoterimi, ki se po svojih močeh borijo za življenje in zato proti kapitalizmu.

Sredi hladne in turobne jeseni, v kateri so se milijoni ljudi ubadali z vprašanjem golega preživetja, splošno zaustavitvijo družbenega življenja, izolacijo, vsiljeno digitalizacijo, policijsko uro, vse bolj normalizirano represijo in z domnevno zaščitnimi ukrepi, ki so imeli pogosto le malo povezave s skrbjo za javno zdravje, je napoved obiska zapatistične delegacije delovala kot obet preskoka iz omejujoče realnosti. Tako kot drugje po antikapitalistični Evropi, smo tudi na koščku sveta, ki so mu naredili ime Slovenija, sprožili priprave na politične in logistične izzive tega zgodovinskega dogodka.

Kot del kolektivnega procesa organizacije srečanja z

zapatističnimi tovariši in tovarišicami se je v majhnem krogu porodila ideja o izdaji slovenskega prevoda njihovih zapisov, v katerih pojasnjujejo razloge za svoje popotovanje, svoje videnje trenutne družbene realnosti in še kaj. Šest zapisov je bilo prvotno objavljenih na spletni strani zapatističnega gibanja v vrstnem redu, ki je ravno obraten od tega, kako so oštevilčeni. Isti vrstni red je ohranjen v knjižici, tako da se ta začneja s šestim zapisom, temu sledita peti in četrti, nato tretji, drugi in čisto na koncu še prvi, zapis z naslovom Izjava za življenje. Vseh šest zapisov tvori celoto, ta pa predstavlja prispevek h gradnji mozaika srečevanj med tistimi, ki se vsepovsod borijo za možnost boljšega in pravičnejšega sveta, za svet, v katerem bi lahko vsi resnično živeli, ne zgolj životarili.

Tudi zapatistke in zapatisti vseh spolov so prepričani, da je tak svet možno zgraditi zgolj na ruševinah kapitalizma, s skupnimi prizadevanji vseh, ki so zaradi obstoječe družbene ureditve danes zatirane, izkoriščani in odrinjene. Ta knjižica je zato najprej vabilo k samostojnemu raziskovanju zapatističnega boja ter k soočenju z nekaterimi idejami in praksami političnega delovanja, ki se morda razlikujejo od tistih, v katere je marsikdo socializiran skozi lastne izkušnje. A ravno kot takšne lahko delujejo sveže, morda celo navdihujoče, še posebej ob upoštevanju širšega družbenega in političnega konteksta, v katerem so nastale.

Zgodovinski opomnik: avtonomija v senci vojne

Zapatistično gibanje je v zavest globalne javnosti vstopilo 1. januarja 1994. Na ta dan je več tisoč staroselcev in staroselk, organiziranih v *Zapatistično vojsko nacionalne osvoboditve* (EZLN),

zasedlo sedem mest na jugu mehiške zvezne države Chiapas in razglasilo oboroženo vstajo zoper globalni režim neoliberalizma ter njegove lokalne podizvajalce v obliki mehiške države. Po letih potrpežljivega političnega in skupnostnega organiziranja v senci gozdov so si nadeli maske, da bi postali vidni, se s hribov spustili v mesta, da bi bili slišani in kot del pol tisočletja trajajočega upora zoper kolonializem prestopili točko brez povratka, da bi zopet vzplamteli ogenj socialne revolucije v Mehiki in po celem svetu. Staroselci in staroselke so si nadele ime 'zapatisti in zapatistke', evocirajoč Emiliana Zapato, enega od herojev mehiške revolucije iz prve polovice 20. stoletja. Nekaj tednov po začetku vstaje in po oboroženih spopadih z žrtvami na obeh straneh je bilo s posredovanjem mehiške in mednarodne javnosti vzpostavljeno nelagodno premirje, polno napetosti, ki traja še danes, in včasih bolj kot na mir spominja na vojno nizke intenzivnosti.

Po mirovnih pogajanjih sta EZLN in mehiška vlada leta 1996 sprejeli Sporazum iz San Andrésa, ki je potrdil načela spoštovanja staroselskih skupnosti in njihove avtonomije ter ohranitve narave in naravnih virov na področjih, kjer te živijo. Namesto da bi mehiške oblasti svoj del dogovora spoštovale, umaknile vojsko ter razorožile paravojaške enote, so v Chiapas napotile še več vojaških sil in oborožile ter drugače podprle še več paravojaških enot. Nadaljevali so se tudi občasni enostranski napadi, med katerimi je bil najbolj smrtonosen masaker v Actealu, ko je bilo 22. decembra 1997 ubitih 45 staroselskih begunk in beguncev, ki so iskali zavetje pred nasiljem paravojaških enot. Ne glede na nasilje, nespoštovanje dogovora s strani mehiških oblasti in ostale oblike pritiska na

uporne skupnosti, EZLN, ki sicer ohranja lastne oborožene sile, skozi vsa ta leta spoštuje in izvaja svoj del obveznosti sporazuma. Obenem je zapatistično gibanje dejavno vključeno v gibanjske politične procese v Mehiki za pravico staroselcev in staroselk ter vseh drugih do dostojnega življenja.

Z vzpostavitvijo krhkega premirja je zapatistično gibanje na področjih, kjer je dovolj močno, glavino svojih sil usmerilo v projekt izgradnje avtonomije od spodaj. Ta v središče postavlja univerzalna človeška stremjenja: pravico do zemlje, strehe nad glavo, zdravstvene oskrbe, šolanja, svobode, demokracije, miru in pravičnosti. V skladu z njimi so zapatistke in zapatisti izpeljali prerazdelitev zemlje, zgradili številne šole in centre zdravja ter vzpostavili semenske knjižnice in mnoge druge skupnostne infrastrukturne projekte. Prav tako so vzniknili časopisi, radio, spletne strani, vzpostavili pa so tudi povsem nove skupnostne politične strukture, kot so uporne avtonomne zapatistične občine, sveti dobre vlade in školjke, ki so neodvisne in ločene od uradnih struktur mehiške države. Zaradi teh in številnih drugih dosežkov je možno zapisati, da je zapatistična vstaja prerasla v čisto pravo revolucijo.

Od samega začetka veliko težo zapatističnega boja na vseh ravneh nosijo ženske. To velja tako za zapatistično vojsko in njene poveljniške strukture kot za politične oziroma upravljalne strukture skupnosti. Temeljni del zapatistične revolucije je odprava patriarhalnih odnosov, ki so v znatni meri – a ne izključno – neposredno povezani s kapitalističnim ustrojem družbe. S tem ko so ženske boj za lastno enakost postavile kot nujen element vseh bojev, so začele znotraj dolgega zapatističnega revolucionarnega procesa vzpostavljati

mehanizme, s pomočjo katerih se počasi uveljavlja trajna in resnična enakost vseh v ekonomskih in političnih zadevah ter v vsakdanjem življenju. Ravno zasidranost teh mehanizmov v vse pore organiziranja zapatističnih skupnosti je kljub permanentni negotovosti mnogim prinesla dejansko in otipljivo izboljšanje življenja. S slednjim pa tudi obet možnosti drugačne prihodnosti kot nečesa, kar je realno dosegljivo tukaj in zdaj.

Zapatistično gibanje je za simbolni povod vstaje izbralo uveljavitev sporazuma o prosti trgovini v Severni Ameriki (NAFTA)¹, hkrati pa jo je trdno umestilo v 500-letni boj proti kolonializmu in hkrati v globalno sedanost neoliberalnega kapitalizma. Z vidika prvega je nov trgovinski sporazum pomenil lokalno nadgradnjo kolonialnega režima, ki staroselskim skupnostim širom obeh ameriških kontinentov že stoletja prinaša neizmerno trpljenje, obubožanje, razlaščanje, onesnaženje in smrt. Z vidika drugega pa je omogočil enega konkretnih korakov k razširitvi kolonialnega režima na celoten svet in na vse vidike življenja. Temu je EZLN 1. januarja 1994 rekla: »Dovolj!« in poslala v svet krik, ki je bil tako prodoren, da je marsikje sprožil silovite odmeve. Zapatistična vstaja je svojih v stremljenjih globalna in univerzalna, zaradi česar je kljub ukoreninjenosti v lokalni kontekst uspela vznemiriti mnoge po celem svetu. Od samega začetka svojega javnega delovanja je zapatistično gibanje zavestno gradilo na širokih povezavah z ljudmi s celega sveta, ki se na podlagi enakih izhodišč borijo za podobne cilje. Zapatisti in zapatistke so bile odločilen navdih za

---

¹ Politično-ekonomski dogovor med elitami Združenih držav Amerike, Kanade in Mehike je stopil v veljavo prvi dan leta 1994. Sklenjen je bil brez sodelovanja milijonov ljudi v Mehiki, a je – kot mnogi drugi projekti prostega pretoka blaga – del večstoletnega kolonialnega režima plenjenja.

vznik globalnega antiglobalističnega gibanja ob prelomu stoletja, v svojih upornih skupnostih vseskozi gostijo tovariše in tovarišice s celega sveta ter redno organizirajo globalna srečanja, na katerih se zbere tudi več tisoč ljudi, ki se v svojih lokalnih okoljih borijo zoper istega nasprotnika – kapital. Med drugim so kmalu po začetku vstaje organizirali prvi nacionalni staroselski forum in prvo zapatistično medgalaktično srečanje, v zadnjem desetletju pa so organizirali dve izjemno pomembni globalni srečanja žensk v boju. Nenehna srečanja, pogovori, izmenjave na osebni in politični ravni zapatističnemu gibanju omogočajo, da skozi vsa leta ohranja mnogoter in neposreden vpogled v družbena dogajanja širom sveta, ki je nujen pogoj za ohranjanje pobude, odprtosti, poguma in drznosti.

Čeprav utemeljena v delu Mehike, ki je tudi sama zgolj majhna zaplata zemeljske oble, je zapatistična zavrnitev neoliberalnega reda torej od samega začetka močno odmevala po celem svetu. Z igrivostjo jezika, svežino in ostrino politične misli ter revolucionarnim pogumom je vdahnila novo energijo antikapitalističnim gibanjem, pomagala razkrinkavati hinavščino dom-nevno prijaznih oblik kapitalizma, obenem pa prispevala h gradnji široke globalne mreže solidarnosti. Medtem ko je v zadnjih desetletjih kapital iskal nove priložnosti za lastno akumulacijo skozi nova plenjenja in vojne, uničevalne infra-strukturne projekte ter različne druge oblike izkoriščanja svoje oblasti nad ljudmi, so zapatistke in zapatisti v ozračju krhkega premirja, obkroženi s četrtino mehiške vojske, razvijali nove oblike življenja in svoje razmisleke izmenjevali z milijoni drugih, ki se na vseh koncih sveta borijo za dostojanstvo in življenje.

Novi totalitarizem

Tudi na evropskem kontinentu različni centri ekonomske in politične moči nenehno napadajo mnoge vidike družbenega življenja, tukajšnja družbena gibanja, ki stremijo k izgradnji sveta onkraj kapitalistični normalnosti, pa se na te napade ne uspejo vedno učinkovito odzvati. Desetletje ekonomske krize, ki je nastopila leta 2008, je zaznamovalo poglobljanje že sicer perečih socialnih razpok, saj so elite uveljavile politiko zategovanja pasov, s katero so prvenstveno reševale kapital, in ne ljudi. Po letu 2015 je evropsko upravljanje s tako imenovano 'migrantsko krizo' dokončno utrdilo režim praktično ničelne solidarnosti do oseb na begu ter okrepilo izjemno omejujoč in nasilen mejni režim. Ta je samo na ozemlju Slovenije in sosednjih Hrvaške ter Bosne in Hercegovine v zadnjih letih terjal številne smrti oziroma je bil neposreden vzrok nepopisnega trpljenja nepreglednega števila ljudi. Vse bolj se razrašča administrativno-varnostni aparat in se spravlja na ljudi, ki so jim oblasti pripisale enega od tistih državljanskih statusov, ki tudi v domnevno demokratični Evropski uniji praktično ne prinašajo zaščite pred samovoljo oblasti.

Evropski mejni in državljanski režim sistematično razkrajata družbo ter vanjo vnašata nenehno negotovost in nemir. Uradno zapovedano strukturno nasilje nad ogromnim številom ljudi sovпада s krepitvijo politike sovraštva in razkroja, ki je v zadnjem desetletju za večino prebivalstva in predvsem za generacije, ki šele iščejo svoje mesto v družbi, pokopala možnost prihodnosti. Na ravni vsakdanjega življenja je rezultat tega procesa splošen razrast cinizma, na politični pa vznik plejade novih, večinoma začasnih platform, ki so utemeljene na

deljenju, izključevanju, zapiranju, hierarhičnem razvrščanju, nasilju in kompenziranju osebnih občutkov brezizhodnosti skozi hipne zadovoljitve v obliki potrošništva in krasnega novega sveta družbenih omrežij.

Desetletja neoliberalne ofenzive so ustvarila družbo, ki je veliko bolj razdeljena, osiromašena ter ima na voljo precej manj orodij za učinkovit odpor in upor kot v prejšnjih obdobjih. Pred razglasitvijo pandemije COVID-19, so kanček upanja prinašala prizadevanja številnih okoljskih bojev, ki so odpirali vprašanja kvalitete življenja ljudi in drugih živih bitij na celem planetu. Toda vsiljeno selektivno zapiranje družbe z mnogimi odpustki za kapital, a z le malo manevrskega prostora za ljudi, je tem glasovom odvzelo prostor, v katerem bi lahko imeli večji vpliv na družbene procese. Režim avtoritarnega upravljanja življenja, prej prvenstveno uperjen proti ilegaliziranim, marginaliziranim, družbeno šibkejšim, je v času pandemije močno razširil svoje vplivno področje, toda na način, da tisti, ki imajo v tej družbi največ, še naprej ostajajo privilegirani, podprti s kriznimi dodatki in subvencijami ter zaščiteni v toplem domu. V teh okoliščinah redko kdo, ki ne sodi v manjšino privilegiranih, še lahko razumno pričakuje, da obstaja možnost vrnitve celo v tisto, kar je nekoč za številne že sicer veljalo za precej bedno normalnost.

Tektonske in distopične premike v odnosih med posameznikom oziroma posameznico in državo, med delom in kapitalom, med policijo in zdravjem, med vojno in politiko poganjajo obsežni procesi preurejanja globalnega kapitalističnega sistema v luči vznikajoče nove geopolitične realnosti, klimatske krize ter starega nepomirljivega protislovja

med interesi kapitala in življenja. Prisilna preseljevanja, obdobja nemirov, pandemija nevarne bolezni, trdovratne regionalne vojne in drugo dogajanje, ki zaznamuje trenutno realnost, so tako le posamične etape, uvodni pretresi dolgega prehoda neoliberalne ere v nekaj novega. Policijska ura, denimo, kot nova normalnost številnih evropskih držav, ni zrasla na zeljniku nobene posamezne vlade, pa čeprav se misel na to, da bi jo lahko obesili na grbo dežurnega lokalnega avtokrata, zdi še tako vabljava. Tudi vedno novi izbruhi družbenih napetosti v obliki nemirov so izrazi strukturnih procesov v družbi, ki imajo svoje materialne in utemeljene razloge ter nikakor niso iracionalni izbruhi frustracij zaradi posameznega ukrepa oblasti ali zarota neznanih temnih sil.

Za kapitalizem je skozi celotno njegovo ne-tako-dolgo zgodovino značilno, da se na krizo odzove aktivno, brutalno in strateško. Ta značilnost je na delu tudi danes. Reakcija na sodobno večplastno krizo je vsiljevanje silovite družbene, tehnološke in politične preobrazbe, ki jo velik del družbe upravičeno zavrača, saj temelji na interesih kapitala, ne pa ljudi. Iz te tenzije rastejo nove politične pobude, naracije, projekti, kampanje, izbruhi nezadovoljstva in upanja. Navkljub silni moči oblasti ljudje, če in ko uspejo najti orodja avtentičnega izražanja svojih potreb, predstavljajo realno grožnjo za tiste, katerih interesi ležijo v ohranjanju obstoječih razmerij moči v družbi. Tu gre iskati ključ do razumevanja strategije ustvarjanja politične zmede in nepreglednosti, ki so jo v zadnjem času ponovno posvojili močni centri ekonomske in politične moči. Ena od prioritet sleherne oblasti v obdobju družbenih pretresov je namreč kar najbolj spodbuditi možnost vznika koherentne,

množične in dejanske alternative.

Sestavni del te strategije 'spreminjanja terena boja' so fantastični projekti preurejanja dojemanja sveta, preobrazbe jezika in političnega besednjaka. Po naracijah, ki so ob izdatni pomoči vodilnih korporativnih spletnih platform postale viralne, denimo Evropi grozi »velika zamenjava prebivalstva«, izjava podpore boju za pravico v Palestini je označena za »antisemitizem«, klimatske spremembe so prevara, svet vodijo kuščarji, antifašistke in antifašisti so teroristi, za družbene napetosti pa je odgovorna klika kakšnih drugih fantastičnih bitij, denimo nevladniških plačank in plačancev v službi tega ali onega zloveščega projekta iz holivudske orodjarne. Tovrstne ideje so v zadnjih letih postale učinkovito orodje politične propagande, na katero v iskanju vpliva prisega tudi čedalje več osrednjih političnih sil.

Na osebni ravni so nove percepcije in oblike javnega delovanja ter govora pogosto dojemane kot spontani in avtentični izrazi zavračanja režima odtujenega življenja. Hkrati pa ne gre spregledati, da je v proizvodnjo in distribucijo omenjenih vsebin investiranih ogromno sredstev in da so te povezane s točno določenimi političnimi agendami, korporativnimi in političnimi strukturami ter osebnostmi. V produkcijo neskončnega slapa novih političnih vsebin – tako za družbena omrežja kot za nove medijske projekte s sumljivimi ozadji – je vključen ogromen aparat, ki vsak dan znova razvema javno diskusijo, ljudi sili v usodno polarizirane odnose in s tem počasi, a vztrajno preobraža teren družbenih bojev. Tudi zato nekateri vzvodi, ki so še nedolgo tega prinašali spremembe, denimo odprta javna diskusija, enostavno ne

delujejo več. Nič čudnega, da se na tem terenu marsikdo ne znajde najbolje.

Potovanje za življenje v času pandemije

Na ruševinah starega reda pa ne raste nujno zgolj novi totalitarizem, pa čeprav se morda zdi ta teza v luči razvoja dogodkov neupravičeno drzna. Na njih se odpira tudi prostor za nove politične alternative in za prej obstranske domišljijo, jezike in pristope. V tem kontekstu vabilo tovarišev in tovarišic z druge strani Atlantskega oceana k deljenju izkušenj, bojov, strahov in stremljenj pomeni priložnost za razmislek o svojem mestu v družbi in o tem, kakšno družbo pravzaprav želimo. To velja tako za tiste med nami, ki smo organizirani v stabilne kolektivne pobude z izdelano politično perspektivo, kot za tiste, ki jim je bližji angažma skozi občasne pobude, osredinjene na posamezna vprašanja, pa tudi za številne druge sopotnike in sopotnice na teh raznolikih poteh.

Med možnimi vprašanji je bržkone ključno, na kaj lahko v konkretnih lokalnih družbenih, ekonomskih in političnih okoliščinah, ki se spreminjajo pred našimi očmi, opremo svoje dejavnosti in svoja življenja. Marsikje po svetu odzvanjajo odgovori, ki ne temeljijo na obetu velikih in nenadnih prelomov skozi volilne platforme, temveč na potrpežljivih, počasnih in vijugastih procesih gradnje skupnosti, solidarnosti, vzajemne pomoči in boja, iz katerih lahko raste družbena kontra-moč. Ta mora v svojih političnih strategijah pri gradnji novih oblik sobivanja upoštevati, da se z napredovanjem katastrofe spreminjajo ali celo izginjajo tudi številne družbene strukture oziroma institucije, ki so bile zadnja desetletja na našem delu

sveta tako samoumevne, da jih večinoma jemljemo za naravno dejstvo. Oblike državno organizirane socialne pomoči in skrbstva, javni in široko dostopni zdravstveni ter izobraževalni sistemi, državno ali tržno utemeljeni sistemi proizvodnje in distribucije hrane izgubljajo svojo vlogo javnega dobrega zaradi tendenc po privatizaciji, poblagovljenju temeljnih družbenih odnosov, njihove preobrazbe v mehanizme discipliniranja prebivalstva in drugih družbenih procesov, ki zmanjšujejo možnosti za dostojno življenje ter razvoj raznoterih potencialov. Med to preobrazbo družbenega življenja morajo tako naše ideje ostajati v stiku z realnostjo. In realnost, v kateri bomo živeli naslednje obdobje svojih življenj, se že sedaj zdi preveč jasno skicirana, da bi si lahko dovolili vztrajanje na modelih organizacije družbenega življenja, ki jih je razvoj dogodkov vmes že presegel. Naloga zgodovinskega trenutka – ne glede na izbrano obliko organiziranja – je razmišljati onkraj obstoječega in hkrati ohraniti fokus na družbene procese, ki se odvijajo pred našimi očmi, s tem pa na zmožnost kolektivnega organiziranja in delovanja, iz katere edino lahko zraste alternativa napredujočemu opustošenju in občutkom nemoči, ki ga spremljajo. Na tej točki se lahko marsikaj naučimo od zapatističnega gibanja, njihove besede in delovanja.

Ne glede na to, kako se bo v luči preprek, ki jih zapatistični delegaciji nalagajo evropski mejni birokrati, odvilo njeno za poletje 2021 načrtovano popotovanje po Evropi, že sama njegova napoved pomeni priložnost za okrepitev transnacionalnih mrež komunikacije, analize in boja. Obenem pomeni priložnost za nove generacije, da se umestijo v globalne napore za mišljenje in izgradnjo celostnih družbenih alternativ

katastrofi, ki je kapitalizem. Morda se je namreč vendarle možno učiti od tudi drugih in se tako izogniti temu, da bi na vsakem koščku planeta morali na lastnih plečih izkusiti iste obljube, navdušenja in razočaranja. Bistven predpogoj za to je razumevanje, da onkraj majhnih lokalnih razprav, skrbi in zamer obstaja ogromno drugih svetov. Da obstajata imaginacija in praksa onkraj volitev, strankarskih projektov in politike kot spektakla. In da je skozi pripovedi o stremljenjih drugih, četudi so z drugega konca sveta, prihodnost moč ponovno razumeti kot nekaj, kar je lahko tudi naše.

Upanje nas, ki smo pripravili tole drobno knjižico, je, da bi služila kot iztočnica za pogovore med tistimi, ki se vsemu navkljub tudi sredi turbulenc trenutnega obdobja ne nameravamo odpovedati priložnostim, da bi svet, v katerem živimo, s svojim angažmajem aktivno soustvarjali v skladu z našimi najbolj intimnimi potrebami in željami. Tudi kadar to pomeni osebno sprejemanje tveganj, ki jih s sabo nosi hoja po poti odpora in upora zoper režim kapitalističnega pustošenja ter za življenje.

Šesti del

GORA NA ODPRTEM MORJU

oktober 2020

IZJAVA TAJNEGA STAROSELSKEGA REVOLUCIONARNEGA KOMITEJA (CCRI)
– GLAVNO POVELJSTVO ZAPATISTIČNE VOJSKE NACIONALNE OSVOBODITVE
(EZLN)

Nacionalnemu staroselskemu kongresu – Staroselskemu izvršnemu svetu;
Podpornikom in podpornicam Šeste deklaracije iz Lakandonskega
pragozda v Mehiki in drugod po svetu;
Mrežam odpora in upora;
Vsem poštenim ljudem, ki se upirajo na vseh koncih sveta.

Sestre, bratje, ljudje vseh spolov!
Tovarišice in tovariši vseh spolov!

Staroselska ljudstva majevskih korenin in zapatisti oziroma
zapatistke vas pozdravljamo in z vami delimo misli, ki so se
nam porodile na podlagi našega opazovanja, poslušanja in
čutenja.

Prvič: Vidimo in slišimo svet, v katerem je družbeno življenje
zajela težka bolezen. Razdrobljen je na milijone ljudi, ki smo
odtujeni drug od drugega in osredotočeni na individualno
preživetje. Toda navkljub vsemu nas družijo okoliščina, da nas
vse zatira sistem, ki je v iskanju potežitve svoje žeje po dobičku
pripravljen storiti karkoli, pa čeprav in kadar je to v očitnem

protislovju z obstojem planeta Zemlja.

Izprijenost sistema, ki brezumno brani 'napredek' in 'modernost', postane v nebo vpijoča, ko trčimo ob njegovo kriminalno realnost: femicide. Umori žensk so globalen pojav in ne poznajo ne barve ne nacionalnosti. Absurdno in nesmiselno je, da bi neko osebo preganjali, da bi izginila ali bila umorjena zaradi barve kože, rase, kulture ali svojih verskih prepričanj. Prav tako je preprosto nepojmljivo dejstvo, da bi nekje obstajal kraj, kjer bi biti ženska praktično pomenilo obsodbo na življenje na robu družbe in na smrt.

Sistem je resnični vir kriminalne logike, ki poganja umore žensk. Njeni izrazi napredujejo po predvidljivi lestvici (nadlegovanje, fizično nasilje, trajne telesne poškodbe in umor), podpira pa jo strukturna nekaznovanost (»Zasluzila si je,« »Bila je potetovirana,« »Kaj je počela zunaj ob tej uri?«, »Kaj pa je pričakovala v takšnih oblačilih?«). Z njo se srečujejo ženske iz različnih socialnih okolij, ki so različnih ras, različnih starosti, vse od zgodnjega otroštva do zrelih let, in iz različnih koncev sveta. Edina stalnica je spol. Sistem ni zmožen razložiti, kako naj bi ta realnost ustrezala njegovemu 'razvoju' in 'napredku'. Škandalozna statistika smrti kaže na to, da z večjo 'razvitostjo' družbe narašča tudi število smrti te spolno definirane vojne.

Zdi se, da 'civilizacija' staroselskim ljudstvom sporoča naslednje: »Vaša nizka stopnja femicidov je dokaz vaše nerazvitosti. Imejte svoje megaprojekte, svoje vlake, svoje termoelektrarne, svoje rudnike, svoje jezove, svoje nakupovalne centre, svoje trgovine z domačo elektroniko – s pripadajočimi TV-kanali in naučite se trošiti. Bodite kot mi. Toda vaša zemlja, vode, kulture in dostojanstvo ne bodo čisto dovolj, da bi lahko

odplačali dolg, ki si ga boste s sprejemom te 'napredne' pomoči naložili. Dodati morate še življenja žensk.«

Drugič: Vidimo in slišimo smrtno ranjeno naravo, ki v svoji agoniji opozarja človeštvo, da najhujše pride. Vsaka 'naravna' nesreča napoveduje naslednjo, hkrati pa dejstvo, da vzroki zanje ležijo v dejanjih človeškega sistema, ostaja priročno prepuščeno pozabi.

Smrt in uničenje nista več zgolj nekje v daljavi, zadrževana z mejami, carinami in mednarodnimi sporazumi. Uničenje na kateremkoli posameznem kotičku sveta odzvanja po celotnem planetu.

Tretjič: Vidimo in slišimo, kako se tisti, ki imajo moč v svojih rokah, umikajo in skrivajo za zidovi tako imenovanih nacionalnih držav. V tem nemogočem skoku nazaj oživljajo fašistične nacionalizme, smešne šovinizme in oglušujoče blebetanje. Opozarjamo na prihajajoče vojne, ki jih bodo hranile lažne, prazne in prevarantske zgodovine, na vojne, ki bodo z uporabo smrti in uničenja različne nacionalnosti in rase prevedle v vsiljene odnose nadvlade. V različnih državah potekajo spori med trenutnimi nadzorniki in med tistimi, ki želijo stopiti na njihovo mesto, skrivajoč dejstvo, da je resnični gospodar, lastnik, vladar vsepovsod enak, njegova edina nacionalnost pa je denar. Mednarodne organizacije medtem počasi hirajo in tako kot muzejski artefakti postajajo zgolj imena ali niti to ne.

Slišimo in vidimo, da so v temi in zmedi, ki tem vojniam predhajata, vse sledi kreativnosti, inteligence in racionalnosti

napadane, podvržene pritiskom in preganjane. Soočeni s kritično mislijo mogotci zahtevajo, pričakujejo in vsiljujejo svoje fanatizme. Smrt, ki jo sejejo, gojijo in žanjejo, ni samo fizična. Pomeni tudi izumrtje človeštvu lastne univerzalnosti – inteligence – in njenih dosežkov ter prednosti. Pojavljajo se novi ezoterični miselni tokovi, poleg njih pa svoje novo življenje dobivajo tudi nekateri stari. Bodisi sekularni bodisi drugačni si nadevajo kostume intelektualnih modnih tokov in psevdoznanosti. Na drugi strani se umetnost in znanost nagibata k modelu podrejenosti političnim blokom.

Četrtrič: Pandemija COVID-19 ni nazorno pokazala zgolj na ranljivost človeških bitij, temveč tudi na pohlep in neumnost tako nacionalnih vlad kot skupin, ki domnevno tvorijo njihovo opozicijo. Marsikje so zavrnili najbolj osnovne in zdravorazumske ukrepe, saj so stavili na scenarij, da bo pandemija relativno hitro izzvenela. Dlje kot je ta trajala, bolj so na mesto tragedij začele stopati gole številke. Smrt je postala zgolj številka, izgubljena med vsakdanjimi škandali in razglasi. Temačna statistika v tekmi smešnih nacionalizmov, v kateri gre zgolj za to, da bi ugotovili, katero moštvo oziroma nacija je boljša oziroma slabša od katere druge. Kot da bi odstotki predstavljali delež uspešnih potez v igri bejzbola.

Drugje smo že nazorno razložili, da se je ob soočenju s COVID-19 zapatistično gibanje odločilo za pristop, ki temelji na preventivnih ukrepih za zaščito zdravja. Pri tem smo se posvetovali z znanstveniki in znanstvenicami, ki so svojo pomoč in nasvete ponudile brez oklevanja. Zapatistične skupnosti to podpora izjemno cenimo in želimo to tudi jasno

izraziti. Od uvedbe teh ukrepov (obrazne maske ali podobna ustrezna zaščita, razdalja med ljudmi, prekinitev neposrednega stika z urbanimi področji, 15-dnevna karantena za vsakega, ki je bil v stiku z okuženim, pogosto umivanje rok z milom in vodo) je minilo šest mesecev. Žalujemo za tremi tovariši, ki so imeli dva ali več simptomov, povezanih s COVID-19, in so bili v neposrednem stiku z okuženimi osebami.

V tem času nas je zapustilo še osem tovarišev in ena tovarišica, ki so kazali enega izmed s to boleznijo povezanih simptomov. Ker nimamo dostopa do testov, smrti teh 12 tovarišev in tovarišic obravnavamo, kot da so posledica korona virusa (znanstveniki so nam dejali, da naj vse težave z dihali obravnavamo, kot da gre za COVID-19). Teh dvanajst smrti je naša odgovornost. Zanje niso krivi niti 4T¹ niti opozicija, niti neoliberalci niti neokonservativci, niti tisti, ki so se prodali, niti hipsterji, prav tako zanje niso krive zarote ali umetelne spletke. Mi menimo, da bi morali sprejeti še več zaščitnih ukrepov.

Trenutno, obremenjeni z izgubo teh dvanajstih tovarišev in tovarišic, v vseh skupnostih izboljšujemo zaščitne ukrepe, pri tem pa nam pomoč nudijo nevladne organizacije ter znanstveniki in znanstvenice. Te nam individualno oziroma kot kolektivi pomagajo pri prilagajanju našega odziva na epidemijo na način, da bomo v primeru potencialnega novega izbruha za soočenje z njim bolje opremljeni. Po vseh skupnostih smo razdelili več deset tisoč mask, ki so cenovno dostopne, omogočajo ponovno uporabo in so specifično oblikovane tako,

---

¹ Leta 2018 izvoljeni predsednik Mehike López Obrador je za svoj prvi projekt razglasil *četrto transformacijo* (4T), ki naj bi se uvrstila ob bok zgodovinskim dogodkom kot so mehiška neodvisnost (1810), obdobje reforme sredi 19. stoletja in mehiška revolucija (med 1910 in 1920).

da potencialno kužnim osebam preprečujejo nadaljnje širjenje virusa, ter so prilagojene našim okoliščinam. V vstajniških šiviljskih in vezeninskih delavnicah, pa tudi v skupnostih samih, poteka proizvodnja še na deset tisoče novih. Našim skupnostim ter našim idejnim bratom in sestram smo priporočili ukrepe množične uporabe mask, dvotedenske karantene za potencialno okužene, vzdrževanja fizične razdalje, rednega umivanja rok in obraza z milom in vodo ter izogibanja mestom v kar največji meri. Vsi ti ukrepi imajo dvojni namen in sicer tako preprečevanje širjenja okužb kot ohranjanje življenja skupnosti.

Posamezne vidike naše pretekle in trenutne strategije bomo analizirali, ko bo za to napočil čas. Medtem ko se življenje pretaka po naših telesih, lahko zaenkrat ocenimo – morda se tudi motimo –, da je naš pristop h grožnji zaznamovalo dvoje: COVID-19 je stvar skupnosti, ne zgolj posameznikov in posameznic, naši napor pa so bili prvenstveno usmerjeni v preprečevanje okužb. Zaradi obojega lahko kot zapatistična ljudstva zdaj rečemo: tukaj smo, upiramo se, živimo in se borimo.

Trenutno je namen velikega kapitala povsod po svetu, da bi ljudi ponovno spravil nazaj na ulice, kjer naj spet prevzamejo svoje vloge potrošnikov. K temu ga ženejo zgolj skrbi, ki izvirajo iz problemov na trgu in se kažejo v letargični stopnji potrošnje blaga.

Drži, da se moramo vrniti na ulice, da, toda z namenom boja. Zato ponavljamo, kar smo rekli že kdaj prej, in sicer da sta življenje in boj za življenje kolektivna, ne pa nekaj, kar zadeva ljudi kot posameznike in posameznice. Sedaj je jasno tudi, da

gre pri obojem za globalno vprašanje, ne pa za nekaj, kar bi bilo možno nasloviti na nacionalni ravni.

Vidimo in slišimo veliko tovrstnih stvari. Veliko razmišljamo o njih. Toda ne samo to.

Petič: Slišimo in vidimo upore in odpore, ki, čeprav utišani ali pozabljeni, še vedno predstavljajo ključ ter pot človeštva, ki ne sledi sistemu in njegovemu naglemu koraku v propad. Vlaku smrti, ki ga poganja nenehen napredek, v svoji brezhibni nečimrnosti drvi strmo navzdol. Strojvodja pa pozablja, da je le še eden izmed zaposlenih in naivno misli, da sam odloča o smeri, ne vedoč, da ujetost v tirnice vodi zgolj v prepad.

Ti odpori in upori so, ne da bi v njih pozabili na solze za tistimi, ki so bili iztrgani iz naših vrst, izrazi boja za – kdo bi si mislil – tisto, kar je v teh na neoliberalce in neokonservativce razdeljenih svetovih najbolj subverzivno: za življenje.

Ti upori in odpori, vsak v skladu s svojim načinom, časom in geografijo, v sebi nosijo razumevanje, da vera v različne nacionalne vlade ne prinaša rešitev in da slednje ne vzklijejo znotraj zaščitenih meja, ne nosijo zastav in ne govorijo enotnega jezika.

To so odpori in upori, ki nas zapatiste in zapatistke vseh spolov učijo, da je rešitve možno najti spodaj, v kletih in kotih sveta, ne v vladnih dvoranah oziroma pisarnah velikih korporacij.

To so odpori in upori, ki nam kažejo, da nam bodo v primeru, če tisti zgoraj uničijo mostove in zapečatijo meje, mi pa se bomo vseeno želeli srečati, še vedno ostali prehodi čez reke in oceane. Kažejo nam, da je zdravilo, če to res obstaja, globalno in

je barve zemlje, barve dela, ki živi in umira na ulicah ter v revnih četrtih, na oceanih in na nebu, v hribih in v dolinah. To zdravilo ima tako kot prvotna koruza veliko barv, odtenkov in glasov.

Vidimo in slišimo vse to in še več. Sami sebe vidimo in slišimo kot to, kar smo: število, ki ne šteje. Ker življenje ne šteje, ne prodaja, ni novica, ne nastopa v statistikah, ne tekmuje na volitvah, nima sledilcev na družbenih omrežjih, ne sproža nobenega odziva, ne predstavlja političnega kapitala, strankarske lojalnosti ali modnega škandala. Komu mar, če majhna, drobna skupina prvotnih, staroselskih ljudstev živi, torej se bori?

Izkaže se namreč, da mi res živimo. Da navkljub pripadnikom paravojaških enot, pandemijam, megaprojektom, lažem, zlonamernim obtožbam in pozabi mi živimo. Torej se borimo.

Mislimo tudi na to, da se bomo borili še naprej. Torej, da bomo še naprej živeli. Mislimo na bratski objem, ki smo ga bili v vseh teh letih deležni od ljudi iz naše lastne dežele in sveta. Mislimo na to, da se imamo za to, da življenje tu vztraja v odporu in navkljub težavam celo cveti, zahvaliti vsem tistim ljudem, ki so kljubovali razdaljam, procesom, mejam ter kulturnim in jezikovnim razlikam. Zahvaljujemo se moškim, ženskam in drugim – toda predvsem ženskam, ki so se soočile s koledarji in geografijami ter jih premagale.

V gorah Jugovzhodne Mehike so vsi svetovi sveta v naših srcih našli in še vedno najdevajo svoje poslušalce. Njihove besede in dejanja so hranila naš odpor in upor, ki hkrati predstavljata tudi nadaljevanje naporov tistih, ki so bili tu pred nami.

Ljudje, ki hodijo po poteh umetnosti in znanosti, so našli načine, da nas objamejo in spodbujajo, celo od daleč. Novinarji, tako hipsterski kot ne, so poročali o smrti in bedi, ki smo ju trpeli prej, ter vedno o dostojanstvu in življenju. Ljudje vseh poklicev in večšin so bili in ostajajo ob naši strani skozi morda zanje majhne geste, ki pa so nam pomenile in nam pomenijo veliko.

Tudi to so misli, ki jih nosimo v našem kolektivnem srcu. Menimo pa tudi, da je napočil čas, da me, zapatistke vseh spolov odgovorimo na enak način in ponudimo uho, besedo in prisotnost vsem tem svetovom. Tako tistim, ki se v geografskem smislu nahajajo blizu nas, kot tistim daleč stran.

Šestič: Sprejeli smo nekaj odločitev.

Napočil je čas, da naša srca ponovno zableščejo ob zvokih in korakih, ki ne bodo zvoki in koraki obžalovanja ter vdaje v usodo.

Različne zapatistične delegacije, moški, ženske in drugi, vsi v barvi naše zemlje, bodo šle v svet, peš ali z barko, do oddaljenih dežel, oceanov in kosov neba, ne zato, da bi iskali razlike, večvrednosti ali žalitve, še manj opravičilo oziroma pomilovanje. Iskat gremo tisto, kar nas dela enake.

Ni samo človeškost to, kar združuje naše različne kože, naše raznolike načine življenja, naše raznovrstne jezike in barve. Združujejo nas tudi in predvsem skupne sanje, ki jih kot vrsta delimo vse od takrat, ko smo v na videz daljni Afriki zapustili naročje prve ženske in se v iskanju svobode, ki je usmerjala naše prve korake, odpravili na pot, ki še vedno traja.

Naša prva postaja na tem planetarnem potovanju bo evropski kontinent.

Proti Evropi bomo odpluli z jadrnico. Da bomo dvignili sidro in zapustili mehiške dežele aprila 2021.

Prepotovali bomo različne koticke Evrope od spodaj in na levo, da bi prispeli v Madrid, prestolnico Španije, 13. avgusta 2021, 500 let po domnevnem zavojevanju tega, kar je danes Mehika. In da bomo takoj zatem svojo pot nadaljevali.

Govorili bomo z ljudmi Španije. Ne zato, da bi jim grozili, jih zaničevali, žalili ali od njih kaj terjali, in ne zato, da bi od njih zahtevali, da moledujejo za naše odpuščanje. Ne zato, da jim služimo, in ne zato, da oni služijo nam.

Ljudem Španije bomo povedali dve preprosti zadevi:

Prvič: Niste nas zavojevali. Še naprej gradimo odpor in se upiramo.

Drugič: Nobenega razloga ni, da bi nas prisili odpuščanja za karkoli. Dovolj je igrackanja z daljno preteklostjo zato, da bi z demagogijo in licemerstvom upravičili še vedno trajajoče zločine sedanosti: umore bork in borcev v družbenih bojih, kot je bil naš brat Samir Flores Soberanes; v senci megaprojektov skrite genocide, ki so zasnovani in udejanjani po volji mogotcev – teh istih, ki terorizirajo vse koticke sveta; plačila in nedotakljivost za pripadnike paravojaških enot; kupovanje vesti ljudi in dostojanstva s 30 kovanci².

Mi Zapatisti vseh spolov se nočemo vrniti v to preteklost. Ne sami, še manj v spremstvu tistih, ki želijo sejati rasno sovraštvo in svoj zastareli nacionalizem nahraniti z domnevnim

---

² Predsednik López Obrador je večkrat ponovil trditev, prvič marca 2019, najkasneje pa septembra 2020, da bi se Španija in Vatikan morala opravičiti za kolonializem. Njegova administracija hkrati ohranja zavezanost družbeno in okoljsko uničujočim kapitalističnim megaprojektom, ki so jih začele prejšnje administracije.

razkošjem Azteškega imperija, ki je bil zgrajen na krvi njegovih sosedov, ter nas hkrati prepričati, da so bila s porazom tega imperija premagana tudi staroselska ljudstva teh dežel.

Nobene potrebe ni, da bi nas španska država ali katoliška cerkev prosili za odpuščanje. Naše besede niso odmev besed tistih prevarantov, ki se želijo z našo krvjo povzpeti nad nas, hkrati pa skrivajo svoje s to isto krvjo umazane roke.

Za kaj točno naj bi nas Španija prosila za odpuščanje? Zato, ker se je v njej rodil Cervantes? Ali José Espronceda? León Felipe? Federico García Lorca? Manuel Vázquez Montalbán? Miguel Hernández? Pedro Salinas? Antonio Machado? Lope de Vega? Bécquer? Almudena Grandes? Panchito Varona, Ana Belén, Sabina, Serrat, Ibáñez, Llach, Amparanoia, Miguel Ríos, Paco de Lucía, Víctor Manuel, Aute siempre? Buñuel, Almodóvar in Agrado, Saura, Fernán Gómez, Fernando León, Bardem? Dalí, Miró, Goya, Picasso, el Greco in Velázquez? Za nekaj najboljše kritične misli na svetu pod znakom libertarnega 'A'? Za špansko republiko? Za španske republikanske begunce? Za majevskega brata Gonzala Guerrera?

Za kaj točno naj bi katoliška cerkev pri nas iskala odpuščanja? Za prihod Bartoloméja de las Casasa? Za Dona Samuela Ruiza Garcío? Za Artura Lono? Za Sergia Méndeza Arcea? Za sestro Chapis? Za življenja župnikov, redovnic in laičnih sester, ki so hodile s staroselci in staroselkami, ne da bi jih poizkušale voditi ali jih izpodriniti? Za tiste, ki za obrambo človekovih pravic tvegajo svojo svobodo in svoja življenja?

Leta 2021 mineva 20 let od Pohoda ljudi barve Zemlje, ki smo ga izpeljali skupaj z ljudstvi *Nacionalnega staroselskega kongresa* (CNI) z namenom, da ponovno zasedemo svoje mesto znotraj te

nacije, ki je sedaj v popolnem kolapsu.

Sedaj, 20 let kasneje, bomo odjadrali in odpotovali še enkrat. Zato, da povemo planetu, da je v svetu, ki ga nosimo v našem kolektivnem srcu, prostora za vse. In to preprosto zato, ker je tak svet možen le, če se bomo vsi borili za njegovo izgradnjo.

Zapatistične delegacije bodo večinoma sestavljale ženske. Tako ne bo samo zato, ker želimo na enak način vrniti objema, ki so ga bile one deležne na predhodnih mednarodnih srečanjih, temveč tudi in predvsem zato, da zapatistični moški jasno sporočimo, da smo to, kar smo, in hkrati nismo to, kar nismo, zahvaljujoč ženskam, zanje in z njimi.

Vabimo *Nacionalni staroselski kongres – Svet staroselske vlade* (CNI – CIG), da oblikuje svojo delegacijo in se nam pridruži ter tako še dodatno obogati našo besedo, ki jo prinašamo borkam in borcem v daljnih deželah. Posebej vabimo skupnosti, ki nosijo ime, podobo in kri našega brata Samirja Floresa Soberanesa, saj želimo, da njihova bolečina, bes, boj in odpor potujejo daleč.

Vabimo tiste, ki jim umetnost in znanost pomenita njihov poklic, prizadevanja in obzorje, da nas na daljavo spremljajo na našem potovanju in nam pomagajo širiti idejo, da v njih ne leži zgolj možnost preživetja človeštva, temveč tudi možnost novega sveta.

Če strnemo, aprila 2021 gremo v Evropo. Točen datum in ura? Zaenkrat še ne vemo.

Tovariši in tovarišice vseh spolov!
Bratje in sestre vseh spolov!

Prizadevali si bomo za naslednje:

Namesto močnih vlakov, naši kanuji.

Namesto termoelektrarn, naše male lučke, ki jih bodo
zapatistične ženske predale ženskam, ki se borijo po celem svetu.

Namesto zidov in meja, naša skupna plovba.

Namesto velikega kapitala, skupna njiva koruze.

Namesto uničenja planeta, gora, ki pluje v zgodnjem jutru.

Mi smo zapatisti in zapatiske, nosilci in nosilke virusa odpora
in upora. Kot takšne bomo stopile na tla petih kontinentov. To
je vse za zdaj.

Iz gora Jugovzhodne Mehike

v imenu vseh zapatističnih žensk, moških in drugih

Subcomandante Insurgente Moisés

Mehika, oktober 2020

P.S.: Da, to je šesti del, drugi deli pa sledijo, tako kot naše
potovanje, v obratnem vrstnem redu. To pomeni, da bo
naslednji na vrsti peti del, nato četrti, zatem tretji, ki mu bo
sledil drugi, zaključili pa bomo s prvim.

Peti del

POGLED IN RAZDALJA DO VRAT

oktober 2020

Predpostavimo, da lahko izberemo, kam usmerimo pogled. Predpostavimo, da se lahko osvobodimo, četudi le za trenutek, tiranije spletnih omrežij, ki vsiljujejo ne le to, kar vidimo in o čemer govorimo, ampak tudi, kako gledamo in kako govorimo. Potem predpostavimo, da vzdignemo pogled dlje: od tistega, kar je v naši neposredni okolici, do lokalnega, regionalnega, vse do nacionalnega in nato globalnega. Lahko vidimo tako daleč?

Da, kaos, zmešnjava in nemir so tam zunaj. Predpostavimo še, da smo človeška bitja in ne digitalna aplikacija, ki hitro poskenira, razporedi, hierarhizira, presodi in kaznuje, in da kot taki izberemo, kam bomo pogledali in kako bomo gledali. Morda – to je zgolj hipoteza – gledanje in presojanje nista isto, prav tako kot izbira pomeni neko odločitev. Spremenimo denimo vprašanje »Je to dobro ali slabo?« v »Kaj je to?« Seveda, prvo prinaša sočno debato (če debate sploh še obstajajo?), ta pa nato pripelje do sklepa »To je dobro – ali slabo –, ker tako jaz pravim.« Ali pa morda v razpravo, kaj je dobro in kaj zlo, in od tam do argumentov in citatov z opombami. Da, res je to bolje, kot da pristanemo na vsečke in dvignjene palce. Toda predlog je, da spremenimo izhodišče: izberimo, kam usmerimo pogled.

Na primer: odločimo se usmeriti pogled k muslimanom. Lahko bi si izbrali, da pogledamo k tistim, ki so izvedli napad na Charlie Hebdo, ali pa k tistim, ki trenutno korakajo po ulicah

Francije, da bi ponovno uveljavili, zahtevali in udejanjili svoje pravice. Če smo prebrali do sem, je verjetno, da bi se odločili za 'sans papiers'³. Seveda, dolžni smo dodati, da je Macron bedak. A če ta hitri pogled navzgor damo na stran, se vrnemo k zasedbam, protestnim taborom in migrantskim protestom. Vprašamo, koliko jih je. Zdi se, da jih je veliko ali le nekaj ali preveč ali dovolj. Naše zanimanje se je premaknilo od njihove verske pripadnosti k njihovem številu. Potem se vprašamo, kaj želijo, za kaj se borijo. Na tej točki se odločimo, ali se obrnemo k medijem in spletnim omrežjem, da bi izvedeli več, ali prisluhujemo neposredno njim samim. Predvidimo, da se lahko z njimi pogovarjamo. Jih povprašamo o njihovi veri, morda o tem, koliko jih je? Morda pa jih vprašamo, zakaj so zapustili svoje domače kraje in se odločili priti v te oddaljene dežele z drugačnim jezikom, kulturo, zakoni in običaji. Morda bodo odgovorili z eno samo besedo: vojna. Ali pa bodo podrobno razložili, kaj ta beseda pomeni v njihovi resničnosti. Vojna. Odločimo se, da sprašujemo dalje: vojna kje? Ali še bolje, zakaj? Preplavijo nas s pojasnili: verska prepričanja, ozemeljski spori, prilaščanje naravnih bogastev ali preprosto neumnost. A to nas ne zadovolji in vprašamo, kdo ima koristi od uničenja, izseljevanja, obnove in ponovnega naseljevanja. Naletimo na imena različnih korporacij. Ozremo se v te korporacije in odkrijemo, da se nahajajo v številnih državah in ne proizvajajo le orožja, ampak tudi avtomobile, vesoljske rakete, mikrovalovne pečice, 'medijske vsebine', obleke, mobilne telefone in računalnike, spodnje perilo, vlake, organsko in

---

³ V francoskem jeziku izraz za ljudi, ki naj po mnenju oblasti ne bi imeli veljavnih dokumentov za bivanje v neki državi.

neorgansko hrano, distribuirajo pošiljke, nudijo bančne usluge in hitro prehrano, zagotavljajo transport, spletno prodajo, voditelje držav in člane vlad, upravljajo z družbenimi omrežji, znanstvenimi in neznanstvenimi raziskovalnimi centri, hotelskimi verigami in verigami restavracij, letalskimi podjetji, termoelektrarnami in seveda 'humanitarnimi' organizacijami. Tako bi lahko sklenili, da nosita odgovornost človeštvo in cel svet.

A vprašamo se, ali nista svet in človeštvo odgovorna tudi za ta protest, to zasedbo in ta migrantski tabor, za ta upor. Sklenemo, da je morda odgovoren kar cel sistem: sistem, ki ustvarja in poustvarja bolečino, kot tudi tisti, ki jo povzročajo, in tisti, ki jo dopuščajo.

Sedaj se vrnemo s pogledom na protest, ki polni francoske ulice. Denimo, da je tam le nekaj, malo ljudi, da vidimo samo eno žensko, ki nosi svojega otroka. Nas zdaj zanimajo njena verska prepričanja, jezik, obleke, kultura, običaji? Ali nam je pomembno zgolj, da je to ženska, ki nosi v rokah svojega otroka? Pozabimo zdaj na to žensko za trenutek in usmerimo pogled le na njenega otroka. Je pomembno, ali je fantek, deklica ali drugi? Je pomembna barva otrokove kože? Morda ugotovimo, da je življenje tega otroka tisto, kar je pomembno.

Pojdimo dalje. Nenazadnje smo prispeli že do sem in še nekaj vrstic ne bo povzročilo škode. OK, vsaj ne velike.

Predpostavimo, da ženska govori z nami in da imamo privilegij razumevanja tega, kar nam govori. Ali mislimo, da bo zahtevala od nas, da jo prosimo odpuščanja, ker je naša barva kože, kakršna je, ker so naša verska prepričanja, kakršna so ali jih ni, za našo nacionalnost, prednike, jezik, spol ali naše

običaje? Smo pod pritiskom, da se ji opravičimo, ker smo, kdor smo? Upamo, da nam bo oprostila in se bomo lahko nato vrnili k svojim življenjem, s poravnanim računom? Ali pa pričakujemo, da odpuščanja ne bo in bomo lahko zgolj rekli, »No, vsaj poskusili smo in iskreno nam je žal, da smo, kdor smo.«

Mogoče pa nas je strah, da ne bo govorila z nami, da nas bo le tiho pogledala in bomo čutili njen pogled, ki sprašuje »Pa ti?«

Če nas bremeni takšno razmišljanje-čutenje-tesnoba-obup, potem žal za nas ni zdravila: smo pač ljudje.

Pomirjeni z ugotovitvijo, da nismo roboti, ponovimo to vajo na Lezbosu, v Gibraltarju, ob Rokavskem prelivu, v Neaplju, ob rekah Suchiate in Río Grande.

Sedaj preusmerimo pogled in poiščimo Palestino, Kurdistan, Euskadi⁴ in Wallmapu⁵. Res je, malo se nam zavrti in še toliko je teh krajev. V vseh teh krajih se ljudje (morda jih je veliko ali le nekaj, preveč ali ravno dovolj) prav tako borijo za življenje. In zanje je življenje neločljivo povezano z njihovo zemljo, jezikom, kulturo, običaji: s tem, kar nas je Nacionalni staroselski kongres (CNI) naučil poimenovati 'teritorij', ki ni le kos zemlje. Si ne želite, da bi vam ti ljudje povedali o svoji zgodovini, o svojih bojih, svojih sanjah? Da, jasno, morda bi bilo to lažje prebrati na Wikipediji, ampak mar ni vabljiva misel, da bi vse to slišali iz oči v oči in da bi poskušali razumeti?

Vrnimo se sedaj na to, kar je med rekama Suchiate in Río Grande. Pojdimo v deželo, ki ji rečejo Morelos. Usmerimo pogled v občino Temoac in umirimo pogled na skupnosti

---

4 Baskovske dežele.

5 Ozemlje staroselskega ljudstva Mapuče.

Amilcingo. Vidite tisto hišo? To je dom človeka, ki mu je bilo za življenja ime Samir Flores Soberanes. Pred temi vrati je bil umorjen. Njegov prekršek? Nasprotoval je megaprojektu, ki je pomenil smrt za življenje skupnosti, ki jim je pripadal. Ne, ni se mi zareklo: Samir ni bil ubit zato, ker bi ščitil svoje lastno življenje, ampak zato, ker se je postavil v bran življenju svojih skupnosti.

Še več, Samir je bil umorjen, ker je branil življenje generacij, ki ne obstajajo še niti v mislih. Kajti za Samirja, tako kot za njegove tovarišice in tovariše, za staroselska ljudstva, ki tvorijo CNI, in za nas, zapatiste in zapatistke vseh spolov, se življenje skupnosti ne odvija le v sedanjosti. Najpomembnejše je to, kar prihaja. Življenje skupnosti se gradi danes, a gradi se za jutri. Življenje v skupnosti je dediščina, ki gre prihodnjim generacijam. Mislite, da bo račun, ki je nastal z njegovo smrtjo, poravnani, če morilci – intelektualni in materialni – prosijo odpuščanja? Mislite, da bo njegovo družino, njegovo organizacijo, CNI, vse nas pomirilo, če kriminalci prosijo odpustkov? »Oprostite mi, res sem ponudil nagrado za njegovo glavo, zato so ga plačanci umorili; vedno sem bil žlobudralo. Poskusil bom biti boljši – ali pa tudi ne. Dobro, opravičil sem se vam in sedaj lahko odstranite protestno zasedbo, da bomo dokončali termoelektrarno; drugače bo šlo v nič veliko denarja.« Mislite, da je to to, na kar čakajo in čakamo, da je to to, zaradi česar se borijo in se borimo? Zato, da bi nas prosili odpuščanja? Da bodo oznanili: »Oh, oprostite, da, umorili smo Samirja in še več, ta megaprojekt mori vaše skupnosti. Naša napaka. Dobro, no, oprostite nam že enkrat. Je pa tako ali tako vseeno, če nam ne oprostite, saj se mora projekt v vsakem primeru zaključiti.«

Izkaže se, da isti ljudje, ki bi prosili za odpuščenje zaradi termoelektrarne, stojijo za zares neokusno poimenovanim 'Majevskim' vlakom, za novim železniškim koridorjem med Atlantskim in Tihim oceanom, za jezovi, dnevnimi kopi in drugimi elektrarnami. To so isti ljudje, ki zapirajo meje, da bi ustavili migracije, do katerih prihaja zaradi vojn, ki jih sami vzpodbujajo. Ti isti, ki preganjajo Mapuče, masakrirajo Kurde, uničujejo Palestino in streljajo temnopolte Američane. Isti, ki posredno ali neposredno izkoriščajo delavce na vseh koncih sveta, vzgajajo in poveljujejo spolno nasilje in prostitutirajo otroke, vohunijo za nami, da bi ugotovili, kaj nam je vseč, da nam to lahko potem prodajo (če pa nam ni vseč, nas prisilijo, da nam postane). Isti, ki uničujejo tudi naravo, in isti, ki želijo prepričati tebe, nas in vse druge ljudi, da so za te globalne in vsakodnevne zločine odgovorne posamezne države, verska prepričanja, odpor zoper napredek, varuhi okolja, jeziki, zgodovine in načini življenja. Želijo nas prepričati, da je možno vse zvesti na posameznika ali posameznico (ne gre pozabiti na enakost spolov).

Če bi lahko obiskali vse te kotičke našega umirajočega planeta, kaj bi naredili? Mi, zapatisti in zapatistke vseh spolov ne vemo, kaj bi naredil kdo drug, a mi bi šli, da bi se učili. Da bi plesali, seveda – tudi to, a to dvoje se ne izključuje. Za to priložnost bi bili pripravljeni tvegati vse: ne le svojih posameznih življenj, ampak tudi naše skupno življenje. In če te priložnosti ne bi bilo, bi napeli vse svoje sile, da jo ustvarimo, da jo zgradimo, kot če bi bila ladja. Seveda, to je noro, celo nezamisljivo. Kdo bi si lahko mislil, da je usoda ljudi, ki se upirajo termoelektrarni v malem kotu Mehike, nekaj, kar bi

zanimalo Palestince ali Mapuče ali Baske ali migrante ali temnopolte Američane ali mlado švedsko okoljevarstvenico ali kurdsko bojevnico ali ženske, ki se borijo na drugih koncih sveta, na Japonskem, Kitajskem, v Korejah, Oceaniji in mami Afriki?

Mar ne bi morali, prav obratno, iti denimo do Chablekala na jukatanskem polotoku, do pisarne skupine Equipo Indignación in zahtevati: »Hej! Vi ste verni in imate belo polt: prosite nas, da vam oprostimo!« Skoraj prepričan sem, da bi odgovorili: »Ni problema, a morate počakati, da pridete na vrsto. Prav zdaj smo namreč zaposleni s spremljanjem teh, ki se upirajo Majejskemu vlaku in trpijo zaradi razselitev, preganjanja, pripora in smrti.« In dodali bi: »Prav tako se ravno zdaj ukvarjamo z obtožbami Vrhovnega Vodje, češ da nas kot del medplanetarne zarote financirajo Iluminati z namenom zaustavitve 4T« Nekaj, glede česar sem prepričan, je, da bi uporabili glagol 'spremljamo' in ne 'usmerjamo', 'vodimo' ali 'nadziramo'.

Morda bi morali izvesti invazijo na Evropo z bojnim klicem »Predajte se, bledoličneži!« in nato nadaljevati z uničenjem Partenona, Louvra in Prada ter namesto kipov in slik napolniti vse z zapatističnimi vezeninami in še posebej z zapatističnimi maskami – ki so, če lahko mimogrede dodam, ne samo učinkovite, temveč tudi prav čedne. Namesto špagetov, morske hrane in paele bi lahko vsilili elote, cacaté in yerbo moro. Namesto gaziranih pijač, vina in piva pozol⁶. Vsakogar, ki bi ga ujeli na cesti brez volnene smučarske kape, bi kaznovali z

---

⁶ *Elote* je svež koruzni storž, *cacaté* je sadež, tipičen v Chiapasu, *yerba mora* je rastlina, pasje zelišče. *Pozol* je pijača, narejena iz mlete koruze, ki je zmešana z vodo ali tudi vrsta testa iz enakih sestavin.

denarno ali zaporno kaznijo (da, eno ali drugo, ni potrebe po pretiravanju). Lahko bi tudi razglasili, »Poslušajte, vi rokerji, od zdaj naprej igrate marimbo⁷! In slišati hočemo samo še cumbio, nobenega reggaetona (mamljivo, kajne?). Hej, da vaju vidimo, Panchito Varona in Sabina – vsi se pridružite, dajmo, da slišimo Cartas Marcadas (Označena pisma)⁸, spet in spet, naj odbije ura deset, enajst, polnoč, ena, dve ali tri zjutraj, potem bo dovolj, ker moramo jutri zgodaj vstati! In ti tam, prebegli nekdanji kralj⁹, pusti slone na miru in se spravi za štedilnik! Bučna juha za vse!« (Vem, mar ni moja okrutnost prav izbrane vrste?)

Sedaj pa si odgovorimo: ali res mislimo, da tiste nad nami tlačijo nočne more o tem, da se nam bodo prisiljeni opravičiti? Mar ni morda njihova najhujša nočna mora, da bodo izginili, da ne bodo več pomembni, da ne bo nikomur več mar zanje, da bodo postali nič, da se bo njihov svet neslišno sesul in se jih nihče ne bo več spomnil in jim nihče ne bo postavljaj spomenikov ali muzejev, jim vzklikal ali obhajal dni v njihov spomin? Jih morda v paniko spravlja prav možnost, da se vse to uresniči?

To je bila ena redkih prilik, ko se pokojni SupMarcos ni zatekel k filmskim primerjavam, da bi nekaj pojasnil. Vas namreč ni bilo tam, da bi vedeli, in mene ni bilo, da bi povedal, a

---

7 Ksilofonu podobno tolkalo.

8 Popularna pesem, ki jo poje Pedro Infante v filmu iz leta 1948 z istim naslovom. EZLN je pogosto uporabljala to pesem, tudi leta 1999 ob protestni zasedbi skupnosti Amador Hernandez, ko so jo peli vojakom okupacijske mehiške vojske. Več na www.jornada.com.mx/1999/08/19/payan.html.

9 Nekdanji španski kralj Juan Carlos I je leta 2020 pobegnul iz države, da bi se izognil sojenju zaradi obtožb korupcije. V času hude gospodarske krize leta 2012 so v javnost prišle fotografije njegovega lova na slone v Bocvani.

SupMarcos je bil zmožen vsako obdobje svojega kratkega življenja ponazoriti z nekim filmom. Ali pa je razlago neke nacionalne ali mednarodne situacije podkrepil s frazo »tako kot v tem-in-tem filmu«. Seveda je večkrat prilagodil zgodbo tako, da se je skladala z dotično situacijo, a ker nas večina filma, na katerega se je skliceval, ni nikoli videla, niti nismo imeli internetne povezave, da bi na telefonih preverili, kaj piše na Wikipediji, smo mu verjeli. A ne skrenimo s teme.

Samo trenutek, zapis je, mislim da, pustil tu nekje, na tem kupu papirjev, ki polnijo njegovo skrinjo spominov. Tukaj je! Takole pravi: »Da bi lahko razumeli našo odločenost in domet naše drznosti, si je treba predstavljati, da so smrt vrata, ki jih srečamo na poti. Ugibanja, kaj je za vrati, so neskončna – nebesa, pekel, vice, nič. Na desetine opisov obstaja za vsako od teh možnosti. Življenje torej lahko razumemo kot pot do teh vrat. Vrata, torej smrt, predstavljajo točko prihoda na cilj oziroma prekinitev, predrzen udarec odsotnosti, ki poškoduje zrak življenja.

Do teh vrat lahko človek pride zaradi nasilja, ki ga pomenita mučenje in umor, zaradi nezgode, zaradi bolezni, ki pripre vrata, zaradi izčrpanosti ali želje. Četudi torej večina do vrat prispe, ne da bi si tega želela ali to nameravala, pa je za nekatere to tudi lastna izbira.

Za staroselska ljudstva, današnje zapatiste in zapatistke, smrt predstavlja vrata, ki so se v preteklosti pojavila že zgodaj na poti življenja. Otroci so se zaleteli vanje, preden so dopolnili pet let, in skozi stopili z vročino in drisko. 1. januarja 1994 smo želeli vrata poriniti stran od nas in v daljavo. Seveda smo morali biti v svojih prizadevanjih, da dosežemo cilj, pripravljeni iti skozi

vrata, četudi tega nismo želeli. Odtlej smo odločeni, da vrata potiskamo čim dlje, da podaljšujemo 'pričakovano življenjsko dobo', kot temu pravijo strokovnjaki, a dodajamo, da mora biti to življenje dostojno. Vrata poskušamo potisniti, kolikor je mogoče stran, zelo daleč od nas. Zato že od začetka vstaje pravimo, da 'umiramo zato, da bi živeli.' Nenazadnje, če naslednji generaciji ne zapustimo življenja, torej poti, za kaj smo potem živeli?«

Življenje kot zapuščina.

Natančno to je zaposlovalo Samirja Floresa Soberanesa. S temi besedami lahko povzamemo boj Ljudske fronte za obrambo vode in zemlje Morelosa, Pueble in Tlaxcala¹⁰, ki se izraža skozi odpor in upor proti termoelektrarni ter tako imenovanemu 'Integriranemu projektu za Morelos'. Na zahtevo za prekinitev in umik tega projekta smrti je slaba vlada odgovorila z argumentom, da bi to pomenilo veliko denarno izgubo.

Tam, v Morelosu, se v zgoščeni obliki odvija spopad, ki trenutno poteka po celem svetu: denar proti življenju. V tem spopadu, v tej vojni, ne more noben pošten človek ostati nevtralen: ali se postavi na stran denarja ali na stran življenja.

Zatorej lahko sklenemo, da boj za življenje ni le nekaj, s čimer so obsedena staroselska ljudstva. Je precej več, je poslanstvo, in to skupno.

Dobro, torej. Lep pozdrav in ne pozabite, da opravičilo in pravica nista isto.

V Los Alpesu sredi gora se negotovo sprašujemo, kje začeti

---

¹⁰ Frente de Pueblos en Defensa del Agua y de la Tierra de Morelos, Puebla y Tlaxcala.

invazijo: v Nemčiji, Avstriji, Švici, Franciji, Italiji, Sloveniji, Monaku, Liechtensteinu? Ne, ne, hecamo se ... Razen, če se ne.

SupGaleano med svojim vrlo elegantnim 'bruhanjem'

Mehika, oktober 2020

Iz beležnice Mačke-Psa

Gora na odprtem morju. Prvi del: Splav

»Po morjih vseh svetov tega sveta so se spogledovale gore, ki so lebdele nad gladino, na njih pa nejasni obrazi žensk, moških in drugih.«

Zapiski jutrišnjega dne, Don Durito iz Lakandonskega pragozda, 1990

Po tretjem poskusu je Maxo zamišljeno zastal in nato po nekaj sekundah vzkliknil: »Potrebna je vrv!« »Sem ti rekel,« se je izognil Gabino. Kar je še ostalo od splava, se je v koščkih zibalo po gladini, zadevalo drugo ob drugo po milosti rečnega toka, ki je, zvesta svojemu imenu Kolorado, prevzela odtenek rdeče glin svojih brežin.

Nato so vpoklicali bojni konjeniški bataljon, ki je prispel v ritmu pesmi Cumbia Sobre el Río Suena (Cumbia na rečni gladini) mojstra Celsa Piñe. Zvezali so več vrvi, naredili dva velika razdelka in poslali eno skupino na drugo stran reke. Z

vrvmi, ki so bile privezane na splav, sta obe skupini nadzorovali smer plovbe, ne da bi ta pri tem razpadel. Tako sta vlekli kup hlodov vzdolž reke, ki se na njihov trud z usmerjanjem ni kaj prida ozirala.

Do neprimernih pripomb je začelo prihajati šele po odločitvi za invazijo. Ah, oprostite, za obisk petih celin. A odločitev je bila sprejeta. Toda ko je bila ideja dana na glasovanje in je SupGaleano rekel: »Vsi ste nori, saj nimamo čolna,« je Maxo odgovoril: »Zgradili ga bomo.« In takoj so začeli deževati predlogi.

Kot vse absurdno na zapatističnem ozemlju, je gradnja 'čolna' pritegnila pozornost tolpe Defense Zapatista.

»Tovarišice bodo umrle grozljive smrti,« je s svojim legendarnim optimizmom oznanila Esperanza, ko je splav v četrtem poskusu skoraj takoj začel razpadati. (Na to besedo je deklica naletela v neki knjigi. Zanja je označevala nekaj, kar je grozno in nepopravljivo, ter jo je začela uporabljati kar vseprek: »Moja mama mi je grozljivo počesala lase,« »Učitelj je ocenil mojo nalogo za grozljivo« in podobno).

»Tovariši tudi,« se je Pedritu zdelo nujno dodati, četudi ni bil popolnoma prepričan, če je solidarnost med spoli res na mestu v primeru, ko je usoda ... grozljiva.

»Nak,« je odgovorila Defensa, »tovariši so zlahka zamenljivi, ampak tovarišice ... kje sploh začeti? Tovarišica, resnična tovarišica, ne kar katerakoli!«

Defensina tolpa je bila strateško umeščena. Njen namen ni bil tehtanje, ali je bila odločitev odborov za gradnjo barke dobra ali ne. Naloga Defense in Esperanze je bila, da držita Calamidad za obe roki, saj se je dekletce že dvakrat skušalo vreči v reko, da bi

rešilo plovilo, a so jo obakrat prestregli Pedrito, Pablito in ljubljeni Amado. Rjavec in mačka-pes sta bila zmedena od samega začetka, njune skrbi pa so bile odveč. Kakor hitro je namreč SupGaleano opazil, da prihaja tolpa, je napotil tri oddelke militantk na rečni breg in s tipičnim diplomatskim nasmehom rekel: »Če to dekletce doseže vodo, bodo vse umrle.«

Po uspehu v šestem poskusu so se člani odborov namenili napolniti splav s stvarmi, ki so jih razumeli kot 'nujne potrebščine' za potovanje (neke vrste zapatistični preživetveni komplet): vreča *tostad*¹¹, trsni sladkor, vreča kave, nekaj kroglic *pozola*, naročje drv in kos plastične ponjave za primer dežja. Nato so za kratko zastali, ugotavljajoč, kaj še manjka. Nato so – seveda – brez obotavljanja so naložili še marimbo.

Maxo je pristopil k Monarcu in SupGaleanu, ki sta pregledovala neke skice, o katerih več ob drugi priliki, in rekel: »Hej, Sup, poslati boš moral sporočilo onim na drugo stran in jim povedati, naj poiščejo vrv, ki naj jo zvežejo tako, da bo dovolj dolga. Nato naj nam vržejo en konec. Tako bomo lahko 'barko' premikali z obeh bregov. Ampak naj se organizirajo. Če bo namreč vsaka stran zgolj vrgla svoj konec vrvi nekam ob svoj breg, potem pač ne bo uspelo. Mislim, da se morajo resno organizirati.«

Maxo ni počakal, da bi se SupGaleano znašel v vsej tej zmedi in poskusil pojasniti, da obstaja velika razlika med splavom iz z liano povezanih hlodov ter barko, ki bi lahko prečkala Atlantik.

Maxo je odšel, da bi nadziral poskusno plovbo splava z zalogami. Razpravljali so o tem, kdo naj se vkrca nanj, da bi ga

---

¹¹ Pečene tortilje.

preizkusili z ljudmi na krovu, a ker se je reka z zloveščim bobnenjem zaletavala vanj, so se raje odločili za lutko, ki so jo privezali na sredino plovila. Maxo se je obnašal kot pomorski inženir, saj je pred leti, ko je zapatistična delegacija odšla podpret protestni tabor Cucupá, pristal v kalifornijskem zalivu. Nikomur ni povedal, da je skoraj utonil, ker se mu je volnena smučarska kapa zalepila na nos in usta, zaradi česar ni mogel dihati. Kot stari morski maček je drugim razložil: »Ta zaliv je kot reka, a brez toka in mnogo gostejši kot Miramarsko jezero.«

SupGaleano je poskušal ugotoviti, kako se reče 'vrv' v nemščini, italijanščini, francoščini, angleščini, grščini, baskovščini, turščini, švedščini, katalonščini, finščini in tako naprej, ko se mu je približala majorka Irma in pripomnila: »Reci jim, da niso same.« »Ali sami!« je dodal poročnik polkovnik Rolando. »Ali to isto, toda upošteva vse spole«, je poizkusila Marijose, ki je prišla prosit glasbenike, da bi priredili Labodje jezero v cumbia verzijo. »V bolj veselo verzijo, takšno, na katero lahko bolje plešeš, tako, da srca niso žalostna.« Glasbeniki so vprašali, kaj so to labodi. »Podobni so racam, a lepši, kot da bi raztegnili svoje vratove in nato ostali takšni. So kot žirafe, a hodijo kot race.« »Se jih da pojediti?« so vprašali glasbeniki, ki so vedeli, da je čas za pozol in so prišli zgolj zato, da prinesejo marimbo.

»Oh, lepo vas prosim, ne, labodi so za ples!« Glasbeniki so mrmrali med seboj, da bi morda zraven šla melodija Pollito con papas (Piščanec s pomfritom)¹². »Bomo naštudirali,« so dejali in odšli na svoj vrč *pozola*.

Medtem sta Defensa Zapatista in Esperanza prepričali

---

¹² Cumbijska pesem glasbene skupine Los Vaskez, po kateri je poimenovan tudi njihov album iz leta 1986.

Calamidad, da je SupGaleanova kočica verjetno prazna, saj je ta zaposlen, in da ima zelo verjetno v svoji tobačnici skrit zavitek *mantecad*¹³. Calamidad je imela pomisleke, zato sta ji morali obljubiti, da se bodo, ko bodo prišle tja, šle kokice. In so šle. Sup jih je videl, kako so odvandrale v tisto smer, a ga ni skrbelo, saj je bilo skrivališče *mantecad*, zakopanih pod vreče plesnivega tobaka, nemogoče najti. Pogledal je proti Monarcu in pokazal na enega od diagramov.

»Si prepričan, da se ne bo potopilo? Teža bo velika.« Monarca je pomolčal, premislil in odvrnil: »Hmm, lahko bi se.« Nato je resno dodal: »Za vsak primer bi morali vzeti s seboj balone, ti namreč plavajo na vodi.«

Sup je zavzdihnil in rekel: »Bolj kot čoln potrebujemo drobec razuma.«

»In več vrvi!« je dodal SubMoy, ki je prišel ravno v trenutku, ko je s tovorom obtežen splav potonil.

Člani skupine odborov so z brežine opazovali plavajoče ostanke brodoloma in ko je mimo priplavala na glavo obrnjena marimba, je nekdo rekel: »Še dobro, da nismo naložili tudi zvočnikov, to bi nas šele koštalo!«

Vsi so zaploskali, ko se je na gladini prikazala lutka. Nekdo je očitno dobro predvidel razplet dogodkov, saj ji je pod roki zavezal dva balona.

Častna beseda.

Mijav-hov.

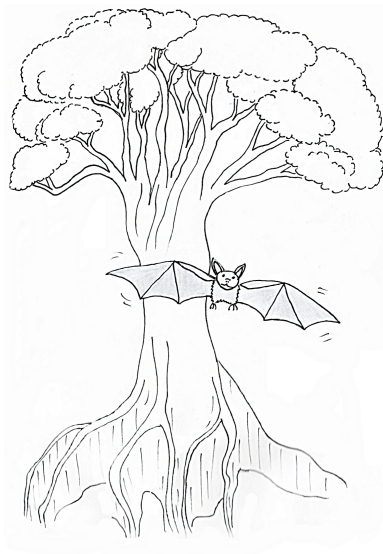
---

¹³ Pecivo iz moke, jajc, masla in sladkorja.

Četrty del

SPOMINI NA PRIHODNOST

oktober 2020

Minilo je 35 oktobrov.

Stari Antonio je opazoval, kako se ogenj upira dežju. Pod premočenim slamnikom si je z žerjavico prižgal ročno zvito cigareto. Ogenj vztraja, občasno skrivajoč se pod debli. S sapo mu pomaga veter, ki s svojim dihom oživlja žerjavico, rdečo od jeze.

Tabor se imenuje Watapil¹⁴ in se nahaja v Sierr Cruz de Plata, ki se dviguje nad mokrim objemom rek Jataté in Perlas. Piše se leto 1985 in oktober sprejme skupino z nevihto, ki napoveduje prihodnost. Visok mandljevec, po katerem bodo uporniki kasneje poimenovali goro, sočutno opazuje majhno, nepomembno skupino moških in žensk. Njihovi obrazi so suhi, telesa shirana, pogled iskriv (morda zaradi vročine, trme, strahu, delirija, lakote, pomanjkanja spanja). Oblečeni so v raztrgane rjave in črne cunje, obuti pa v škornje, izmaličene zaradi okoli njih zavozlanih lijan v ne ravno uspešnem poskusu, da bi podplati ostali na svojem mestu.

Počasi in nežno, zaradi ječanja nevihte komaj razumljivo, stari Antonio govori, kot da bi govoril samemu sebi:

»Vladar se bo vrnil, da bi nad barvo zemlje uveljavil svojo kruto besedo, svoj ego, ki ubija sleherni razum, in svojo

---

14 Eden od prvih taborov v Lakandonskem pragozdu, ki ga je okoli leta 1985 vzpostavila majhna skupina upornikov, iz katere je kasneje nastala EZLN. Glej <https://www.alterinter.org/?The-Fire-and-the-Word>.

podkupnino, preoblečeno v miloščino.

Prišel bo dan, ko si bo smrt naredela najokrutnejšo obleko. Njene korake bodo spremljali cvileči zobniki stroja, ki zastruplja vsako pot, po kateri se napoti, ter svoje sejanje uničenja opremlja z lažjo, da prinaša izobilje. Kdorkoli nasprotuje hrupu, ki terorizira rastline in živali, bo umorjen, najprej v življenju, nato v spominu: prvič s svincem, drugič z lažmi. Noč bo zelo dolga. Bolečina bo trajala. Smrt bo še bolj smrtonosna.

Aluxo'ob¹⁵ bodo opozorili mater: 'Smrt prihaja, mati, prihaja in ubija.'

Mati Zemlja, prva mati vseh, se bo zbudila – stresoč papagaje, are in tukane iz njihovih sanj –, zahtevala bo kri svojih čuvajk in čuvajev ter spregovorila svojemu naraščaju: 'Nekaj naj vas gre in prelisiči napadalca. Druge prikličite krvno sestro. Naj vas ne bo strah vode, niti vročina ali mraz naj vam ne vzameta poguma. Naredite poti, kjer jih ni, prebrodite reke in morja. Prečkajte gore, letite skozi meglo in dež. Naj bo noč, dan ali zgodnje jutro, pojdite in opozorite vse, kar živi. Imam veliko imen in barv, toda moje srce je samo eno in moja smrt bo smrt vsega. Naj vas ne bo sram polti, ki sem vam jo dala, niti jezika, ki sem vam ga položila v usta, ali postave, saj sem blizu vas. Osvetlila bom vaš pogled, zaščitila bom vaša ušesa ter dajala moč vašim rokam in nogam. Naj vas ne bo strah različnih barv in navad, niti različnih poti. Srce, ki sem vam ga zapustila, je zgolj eno, tako kot razumevanje in pogled.'

Aluxo'ob bodo vse do končne zmage oblegali stroje

---

¹⁵ Alux (Aluxo'ob v množini) je majhno, škratu podobno mitološko bitje iz majevske folklore, ki živi predvsem v tropskem pragozdu in v drugih predelih z neokrnjeno naravo.

smrtonosnih prevar. Na koncu jih bodo razstavili, zlomili njihovo aroganco in uničili njihov pohlep. Nato bodo mogotci pripeljali lakaje iz drugih dežel, da bi popravili pokvarjen stroj smrti. Slednji bodo pregledali njegovo drobovje in ugotovili vzrok okvare: 'Poln je krvi,' bodo rekli. Svojim gospodarjem bodo skušali razložiti ta grozljivi čudež, rekoč: 'Ne vemo, zakaj, vemo le, da ta kri izvira iz staroselske krvi.'

Nato se bo zlo v razkošnih palačah, v katerih se Mogotec predaja opijanju in zlorabam, sesulo samo vase. Brezumje bo stopilo na njegove posesti in namesto vode bo iz njegovih izvirov tekla kri. Njegovi vrtovi bodo oveneli, srca tistih, ki delajo zanj in mu služijo, bodo okamenela. Mogotec bo na pomoč pripeljal nove vazale. Ti bodo prišli iz drugih dežel in tako se bo rodilo sovraštvo med enakimi, ki ga bo napajal denar. Borili se bodo med sabo in prodajali smrt ter uničenje med tistimi, ki si delijo zgodovino in bolečino.

Tisti, ki so prej obdelovali zemljo in na njej živeli, bodo na zemlji in pod nebom svojih prednikov postali Mogotčevi služabniki in sužnji, v njihovih domovih se bo naselila nesreča. Izgubili bodo svoje sinove in hčere, ki se bodo utopile v gnilobi korupcije in kriminala. Vrnila se bo »pravica do prve noči«, s katero denar ubija nedolžnost in ljubezen. Dojenčke bodo trgali od materinih prsi, da bi velika Gospoda z njihovim mladim mesom zadovoljevala svojo zlobo in krutost. Otroci bodo zaradi denarja dvignili roko nad lastnimi starši in domove bo zagrnila črnina žalovanja. Hčerke se bodo izgubile v temi in smrti, Gospoda jim bo s svojim denarjem vzela življenje in bit. Tiste, ki so v zameno za nekaj pičlih kovancev prodali svoje dostojanstvo in dostojanstvo svojih bližnjih, bodo napadle neznane bolezni.

Prav tako tiste, ki so izdali svojo vrsto, svojo kri in zgodovino, ter tiste, ki so ustvarjali in širili laži.

Mati Ceiba¹⁶, ohranjevalka svetov, bo kričala tako glasno, da bo še tako daljna gluhost zaslišala njen ranjeni krik. Sedem daljnih glasov se ji bo približalo, sedem daljnih rok jo bo objelo, sedem različnih pesti se bo združilo. Nato bo mati Ceiba privzdignila svoje krilo in tisoč nog bo poteptalo in uničilo železne poti. Stroji na kolesih bodo iztirili iz svojih železnih poti, voda bo prestopila bregove rek ter jezer in tudi morje bo razbesnelo rjavelo. Nato se bodo v vseh svetovih odprla drobnozemlja in neba.

Mati Zemlja, prva mati, bo nato vstala in z ognjem ponovno zavzela svojo hišo in svoje mesto. Na prej arogantnih pročeljih oblasti bodo rasla drevesa, rastline in živali, v njihovih srcih pa bo ponovno zaživel Votán Zapata, varuh ljudi in njihovo srce. Jaguar bo spet hodil po poteh svojih prednikov in kraljeval tam, kjer so želeli vladati denar in njegovi lakaji.

Preden bo Mogotec umrl, bo še ugledal, kako naglo in v tišini se sesuva njegova nevedna aroganca. V zadnjih izdihljajih bo razumel, da Vladarja ni več, da je v svetu, ki se je uprl smrti, ki jo je njegova vladavina zapovedovala, morda le še slab spomin.

Pravijo, da to zgodbo pripovedujejo tisti, ki so že od nekdanjih mrtvi, tisti, ki bodo umrli ponovno. Zato, da bi živeli.

Pravijo tudi, da naj te besede zaokrožijo po dolinah in gorah, naj jih poznajo po kanjonih in širnih planjavah. Tapacamino¹⁷ naj jih ponavlja v svarilo, medtem ko spremlja korake bratskih src. Naj jih dež in sonce posejeta v poglede vseh, ki živijo na tej

---

¹⁶ V majevski mitologiji simbol veselja in za Maje najbolj sveto drevo.

¹⁷ Nočna ptica, ki živi na ozemlju Mehike. Zanj je značilno posebno glasno oglašanje, ki ga je moč slišati tudi do kilometer daleč.

zemlji. In naj jih veter odnese daleč ter jih ugnezdi v misli tovarišev in tovarišic.

Kajti grozljivi in veličastni časi bodo prišli pod to nebo in na to zemljo.

In jaguar bo ponovno hodil po poteh svojih prednikov in kraljeval tam, kjer so želeli vladati denar in njegovi lakaji.«

Stari Antonio obnemi, z njim pa tudi dež. Nihče ne spi. Vsi sanjajo.

Iz gora Jugovzhodne Mehike

SupGaleano

Mehika, oktober 2020

Iz beležnice Mačke-Psa

Drugi del: Kanuji

»Naj vas spomnim, da meje med državami služijo zgolj opredelitvi kaznivega dejanja 'tihotapljenja' in upravičevanju vojn. Jasno je, da najmanj dve stvari presegata meje: prva je v modernost zakrinkan zločin sejanja revščine na globalni ravni; druga je upanje, da bi nas bilo sram zgolj, ko zgrešimo kakšen korak pri plesu, ne pa vsakič, ko se pogledamo v ogledalo. Če želimo, da se prva konča in druga razcveti, je nujno zgolj to, da se borimo in se izboljšujemo. Drugo pride samo po sebi in nato napolni knjižnice in muzeje. Nobene potrebe ni, da bi osvojili svet, dovolj bo, da ga ustvarimo na novo. Dobro. Na zdravje in

imejte v mislih, da je za ljubezen postelja zgolj pretveza, pri plesu je melodija zgolj okras in za boj je nacionalnost zgolj postranskega pomena.«

Don Durito iz Lakandonskega pragozda, 1995

SubMoy je govoril Maxu, da bi morda lahko izdelali splav iz lesa balzovca (»plutovine«, kot jo imenujemo v teh krajih), toda pomorski inženir je zagovarjal stališče, da je ta les prelahak, zato bi tokovi plovilo preveč zanašali. »Ampak rekel si, da v oceanu ni tokov,« ga je opomnil SubMoy. »No, kaj pa, če so?« se je branil Maxo. SubMoy je rekel drugim članom odborov, naj se lotijo naslednjega eksperimenta: kanujev.

Lotili so se dela na več kanujih. Pod njihovimi mačetami in sekirami so hlodi, prvotno namenjeni za kurjavo, pridobivali obliko in namembnost pomorskih plovil. SubMoy je za trenutek odšel, tako da so vprašali SupGaleana, če ladje potrebujejo imena. »Seveda,« je Sup raztreseno odgovoril, medtem ko je opazoval, kako je Monarca pregledoval stari dizelski motor.

Na boke čolnov so pričeli zarisovati in barvati imena, razumna in preiščljena. Na enem je pisalo: »Plavalec in preskakovalec luž Chompiras¹⁸«, na drugem: »Internacionalist: eno je nekaj, drugo pa je, da z mano, prijatelj, ni zajebancije«, spet na tretjem: »Sem na poti, ljubezen moja, takoj pridem«, in na tistem tam: »No, zakaj pa so nas povabili, zdaj je vse na njih«. Tisti iz školjke Jacinto Canek so svoj čoln krstili z imenom »Jean

---

19 Jean Robert je bil filozof in arhitekt iz Cuernavace v Morelosu ter dolgotrajen podpornik zapatističnega gibanja. Umrli je 1. oktobra 2020.

18 Chompiras je model tritonskega tovornjaka, ki v zapatističnih krajih uživa velik ugled, nedvomno zato, ker se je izkazal v številnih solidarnostnih projektih.

Robert¹⁹«, da bi jih na ta način spremljal na poti.

Na naslednjem kanuju, nekoliko dlje stran, je pisalo, »Zakaj bi jokali, ko pa je slane vode v izobilju?« Temu je sledilo: »Ta čoln je zgradila pomorska komisija 'Kritizirajo nas, ker dajemo našim MAREZ²⁰ in školjkam predolga imena, ampak nas to sploh ne gane' pri svetu dobre vlade z imenom 'Nas tudi ne' uporne avtonomne zapatistične občine. Pokvarljiv tovor. Rok trajanja: odvisno. Naši čolni ne potonejo, temveč jim poteče rok trajanja. To je nekaj popolnoma drugega. Najem izdelovalcev kanujev in glasbenikov je možen v centrih avtonomnega upora in zapatistične vstaje²¹ (zvočni sistem in marimba nista vključena v ponudbo, ker, kaj pa, če se potopita in se pokvarita? Ampak peli bomo z užitkom – bolj ali manj. No, odvisno.) Ta kanu kotira zgolj na borzi odpora. Se nadaljuje na boku naslednjega kanuja ...« (Jasno, treba se je bilo sprehoditi vse naokoli kanuja in celo pokukati na notranjo steno, da si lahko videl celotno 'ime'. Da, prav imate, v času, ki bi ga sovražna podmornica potrebovala, da centrali posreduje ime, bi plovilo, ki bi ga nemara želela potopiti, že doseglo evropsko obalo.)

Medtem ko so iz hlodov rezbarili kanuje, se je vest o dogajanju že razširila. Ljubljeni Amado je rekel Pablitu, ta je povedal Pedritu, ki je obvestil Defenso Zapatista, ki se je pogovarjala z Esperanzo, ki je zašepetala Calamidad: »Ne povej nikomur,« ta je povedala svoji mami, ki je vest prenesla skupini »žensk, ki smo, kar smo.«

---

20 MAREZ je kratica za uporne zapatistične avtonomne občine (*Municipios Autónomos Rebeldes Zapatistas*).

21 V španščini *Centros de Resistencia Autónoma y Rebelión Zapatista* (CRAREZ). Skupno ime za školjke in avtonomne zapatistične uporne občine.

Ko je SupGalena slišal, da prihajajo ženske, je skomignil z rameni in med pljuvanjem koščkov iz ustnika svoje pipe Monarcu podal francoski ključ.

Malo kasneje je prišel Jacobo in vprašal: »Hej, Sup, ali se bo SubMoy hitro vrnil?«

»Nimam pojma,« je odgovoril SupGaleano in neutolažljivo strmел v svojo pokvarjeno pipo.

Jacobo je nadaljeval: »Ali veš, koliko ljudi se odpravlja na pot?«

»Še ne,« je odgovoril Sup, »Evropa od spodaj še ni sporočila, koliko ljudi lahko gosti. Zakaj?«

»No ... pridi raje sam pogledat,« je odvrnil Jacobo.

Ko je SupGaleano uzrl zapatistično 'floto', je polomil še eno pipo. Na rečnem bregu je stalo šest kanujev z divjimi in ekstravagantnimi imeni, ki so bili napolnjeni z lončnicami in drugimi rastlinami.

»Kaj je to?« je iz gole formalnosti vprašal Sup.

V usodo vdani Rubén je odgovoril: »To je prtljaga žensk.«

»Njihova prtljaga?« je vprašal Sup.

»Da, prišle so, rekle zgolj, da 'jih bomo potrebovali', in vse to rastlinstvo kar naložile. Kasneje se je pojavilo dekletce, njenega imena ne poznam, toda spraševala je, če bo pot dolga, torej če bo potrebnega veliko časa, da prispemo, kamor smo namenjeni. Vprašal sem jo, zakaj jo to zanima, ali morda potuje tudi njena mama ali kaj. Odgovorila je, da ne, temveč da nam želi za na pot dati majhno drevo in če bo ta trajala dolgo, bi drevo lahko zraslo in bomo lahko v njegovi senci počivali ter srkali pozol, če bo sonce res močno.«

»Ampak, saj so vse iste,« je odgovoril Sup (mislil je seveda na rastline).

»Ne, niso,« je odvrnila članica odbora Alejandra. »To je pelin, uporablja se za bolečine v trebuhu. To je timijan, to je zelena meta, tukaj imamo kamilico, origano, peteršilj, koriander, lovor, dišečo metliko, alojo vero. Ta je za drisko, ta za opekline, ta za nespečnost, ta za zobobol, naslednja za krče, ta je znana kot 'zdravilo za vse', tista je za slabost, tukaj imamo tudi mehiški poprovec, pasje zelišče, divjo čebulo, rutico, krvomočnico, vrtni nagelj, tulipane, vrtnice, tolščak in tako naprej.«

Jacobo je začutil, da je dolžan pojasnilo: »Takoj ko smo zaključili z enim kanujem in se lotili drugega, že so ga napolnile z rastlinami. V sekundi, ko smo zaključili z drugim, se je zgodba ponovila. Za zdaj smo jih izdelali šest, zato pa tudi sprašujem, ali naj nadaljujemo, saj jih bodo ravno tako napolnile.«

Sup se je skušal sporazumeti s tovarišico, eno izmed koordinatorik žensk, ki je nosila dve lončnici in na hrbtu dojenčka, rekoč: »Toda če boste vse to naložile, kje bodo sedeli tovariši?«

»Hm, tovariši? Ali bodo šli tudi moški?« je odgovorila.

»Kakorkoli, tudi za ženske ne bo dovolj prostora,« je poudaril Sup, ki je bil na robu živčnega zloma.

»Oh,« je odvrnila, »saj me ne gremo s čolnom. Me gremo z letalom, da nam ne bo slabo. No, morda nam bo nekoliko tudi tako, ampak bistveno manj.«

»Kdo vam je rekel, da greste z letalom?« je vprašal Sup.

»Me smo rekle,« je odgovorila.

»Toda od kod le si pobrala vse to, o čemer mi govoriš?«

»No, Esperanza je prišla na sestanek žensk, ki smo, kar smo, in nas obvestila, da bomo vse umrle grozljive smrti, če bomo potovale s prekletimi moškimi. Na skupščini smo se pogovarjale o

tem in se odločile, da nas ni strah in da smo precej odločne glede tega, da lahko moški sicer umrejo grozljive smrti, toda brez nas.«

»Izračunale smo, da lahko najamemo letalo, ki ga je Calderón kupil Peñi Nietu, za katerega slabe vlade na oblasti ne vedo, kaj bi z njim. Pravijo, da najem stane 500 pesov na osebo. Prijavljenih je že 111 tovarišic, mislim pa, da še nismo štele nogometne ekipe žensk iz oboroženih enot. Ampak denimo, da nas je samo 111, to bi bilo vsega skupaj 55,500 pesov, s tem da ženske in otroci plačajo zgolj polovično ceno, kar pomeni 27,750. Od tega je treba odšteti še davke in plačila govork, kar skupno ceno še zniža na približno 10,000 pesov. Pa še to samo v primeru, da vmes ne pride do padca vrednosti dolarja, sicer bo cena še nižja. Vsekakor pa se ne želimo prepirati glede denarja, zato bomo dodale še vola od mojega prijatelja, ki spominja bolje da ne rečem na koga, a kaj moremo, vsi samčki so takšni.«

Sedaj je SupGaleano umolknil in se skušal spomniti, kam za vruga je založil svojo pipo za izredne razmere. Ko pa je videl, kako so ženske začele nositi kokoši, piščance, svinje, race in purane, je rotil Monarca: »Hitro, pokliči SubMoya in mu povej, naj nemudoma pride, nujno je.«

Procesija žensk, rastlin in živali se je razvlekla čez pašnik. Spremljala jih je tolpa Defense Zapatista. S svojim konjem jih je vodil Pablito, ki je zdaj deloval po načelu »če jih ne moreš premagati, se jim pridruži«, sledil mu je ljubljeni Amado s svojim kolesom s prazno gumo, mačka-pes pa je zraven priganjal nekaj živine. Defensa in Esparanza sta premerjali kanuje, da bi ugotovili ali je v njih še kaj prostora za nogometne gole. Rjavcu je iz gobca visela mreža s plastenkami. Sledila je Calamidad s preplašenim in cvilečim prašičkom v rokah, ki se je

bal, da ga bo vrgla v reko samo zato, da bi ga potem lahko rešila – in to z dobrimi razlogi.

Na koncu procesije je bil nekdo, ki je nenavadno spominjal na hrošča. Čez desno oko je imel prevezo, na eni nogi kos zavite žice, ki je spominjala na piratski kavelj, na drugi pa nekaj, kar naj bi služilo kot lesena proteza, čeprav je bila to v resnici zgolj malo večja trska, ki je nastala med izgradnjo kanujev. To čudno bitje z obrazno masko iz majhnega kosa pločevine je z govorniško spretnostjo recitiralo:

»Zadenjski veter, vsa jadra razpeta,
na vsaki strani deset topov,
ne seka morja, temveč leta.
Hitro jadra brigantina,
piratska barka z imenom »Strašna«,
osupljiva drznost nje odlika,
ni morja ne obale, ki zanjo ne ve,
njih meje prestopa po dolgem, počez.«²²

Vstajniški subkomandant Moisés, vodja ekspedicije v nastajanju, se je vrnil in zagledal nasmejanega SupGaleana. Slednji je namreč ravnokar v hlačnem žepu našel drugo pipo.

Častna beseda.

Hov-mijav.

---

22 Odlomek iz Piratove pesmi (Canción del pirata) španskega pesnika iz obdobja romantike Joséja de Espronceda (1808-1842).

Tretji del

NALOGA

december 2020

Kako je poskušala Defenza Zapatista Esperanzi pojasniti nalogo zapatizma in drugi radostni razmisleki

»Dobro. Razložila ti bom nekaj zelo pomembnega. A ne zapisuj si, razen v lastno glavo. Beležnico lahko kjerkoli pozabiš, svojo glavo pa moraš vedno nositi s seboj.«

Defenza Zapatista je korakala gor in dol, podobno kot je to počel pokojni SupMarcos, ko je razlagal kaj zelo pomembnega. Esperanza je sedela na drevesnem štoru, čez katerega je preudarno položila plastično ponjavo in z njo prekrila vlažen les, prekrit z mahom, gobami in posušenimi vejicami.

»Misliš, da bomo lahko videle, kam nas bo pripeljal naš boj?« je izustila Defenza Zapatista in pri tem s svojimi malimi rokami kazala v nedoločno smer.

Esperanza je razmišljala, kako naj ji odgovori, čeprav je bilo jasno, da je bilo Defensino vprašanje zgolj retorično. Odgovor je ni zanimal, razen v obliki vprašanj, ki bi sledila prvemu vprašanju. Kar se nje tiče, je Defenza Zapatista sledila znanstveni metodi.

»Težava namreč ni prispeti na cilj, temveč v gradnji poti. To pomeni, da če poti ni, jo moraš narediti. To je edina možnost,« je nadaljevala deklica, medtem ko je vihtela mačeto. Kdo ve, kje jo je dobila, a zagotovo jo v neki lopi nekdo išče.

»Težava se je torej spremenila – sedaj je najpomembnejša pot. Če do tam, kamor želiš priti, ni poti, no, potem je to tvoja glavna

skrb. Torej, kaj bomo naredile, če do tam, kamor želimo iti, ni poti?»

Esperanza zadovoljno odgovori: »Počakale bomo, da neha deževati, da ne bomo med gradnjo poti mokre.«

»Ne!« vzklikne Defensa, si privije dlani na glavo in razmrši pričesko, ki jo je njena mama urejala pol ure.

Esperanza za hip okleva in nato poskusi še enkrat: »Že vem, Pedritu se bomo zlagale, da so na cilju sladkarije, a da do tja ne obstaja nobena pot. Kdorkoli najhitreje ustvari pot do tja, dobi sladkarije.«

»Misliš, da bomo za pomoč prosile preklete moške? Niti pod razno! To bomo naredile same, kot ženske, kot to, kar smo,« odvrne Defensa.

»Prav imaš,« se strinja Esperanza. »In morda bodo tam na koncu res čokolade.«

Defensa nadaljuje: »Kaj pa, če se medtem, ko poskušamo ustvariti pot, izgubimo?«

Esperanza odgovori: »Kričale bomo na pomoč? Prižgale signalno raketo? Ali pa s seboj vzele školjko, s katero bomo lahko poklicale v vas, da nas pridejo rešit?«

Defensa vidi, da Esperanza stvar jemlje precej dobesedno in še huje, da ji vsi zbrani pritrjujejo. Mačka-pes si denimo že oblizuje ustnice z mislijo na lonec čokolade ob vznožju mavrice, rjavec predvideva, da bo tam tudi koruza s soljo in morda še en lonec, poln plastenk. Medtem Calamidad vadi koreografijo z imenom pas de chocolat, ki jo je ustvaril SupGaleano in pri kateri moraš v stilu nosoroga loviti ravnotežje nad velikim loncem.

Elías Contreras je medtem že vse od prvega vprašanja naprej

na obeh straneh brusil svojo mačeto.

Malo dlje od njega neko nedefinirano bitje, ki je izjemno podobno hrošču in nosi znak z napisom »Klič me Ishmael«, razpravlja s starim Antoniem o prednostih negibnosti na suhi zemlji in trdi: »Res je, moj dragi Queequeg, noben beli kit se ne približa pristanišču.« Staroselec in zapatist v žlahtnih letih, neprostovoljen učitelj generacije, ki se je z orožjem uprla leta 1994, si zvije cigareto in pazljivo poslušá hroščeve argumente.

Deklica Defensa Zapatista predvideva, da je podobno kot znanost in umetnost tudi sama v zoprnem položaju, saj jo narobe razumejo. Da je kot pas de deux brez objema, ki bi omogočil pirueto ali porté. Kot film v zaporu pločevinaste kasete, ki čaka, da ga reši pogled. Kot pristanišče brez ladje, ki bi v njem pristala. Kot cumbia, ki čaka boke, da ji dajo poslanstvo in usodo. Kot Cigalova konkava brez konvekse²³, kot Luz Casal na poti do obljubljenega cveta²⁴, kot Louis Lingg brez svojih punk Bomb²⁵, kot Panchito Varona, ki pogleduje za akordom izgubljenega aprila²⁶, kot ska brez prerivanja in kot sladoledni pralineji brez Supa, da bi v njih užival.

Toda Defensa je obramba in tudi zapatistka, zato ne sprejme nič od tega in v odporu ter uporu išče pomoč pri starem Antoniu.

---

23 Concavo y convexo (Konkava in konveksta) je naslov ljubezenske pesmi pevca flamenka Diega el Cigala.

24 Flor prometida (Obljubljeni cvet) je naslovna pesem španskega pop umetnika Luza Casala na njegovi sedmi studijski plošči.

25 Louis Lingg and the Bombs je francoski anarhistični bend, ki nosi ime po čikaškemu anarhistu Louisu Linggu, ki je bil leta 1887 obsojen na smrt, ker naj bi domnevno izdelal bombe, ki so bile uporabljene v nemirih na trgu Haymarket. Lingg je v zaporu, raje, kot da bi ga umorili, naredil samomor z eksplozivno napravo.

»Nevihte nikogar ne spoštujejo. Enako udrihajo po morju in po kopnem, po nebu in po zemlji. Drobovje zemlje se zvija, trpijo ljudje, rastline in živali. Ne glede na njihovo barvo, velikost in navade,« pridušeno reče stari Antonio.

Vsi nemo gledajo predse, deloma iz spoštovanja, deloma iz groze.

Stari Antonio nadaljuje: »Ženske in moški iščejo zavetje pred vetrom, dežjem in zlomljenimi tlemi, kjer čakajo, da nevarnost mine, da bi lahko videli, kaj je ostalo in kaj ni. A zemlja naredi več od tega, saj se pripravlja na to, kar pride potem, na to, kar sledi. V tem procesu se začne spreminjati: mati zemlja ne čaka na konec nevihte, da bi ugotovila, kaj bo naredila, graditi začne že precej prej. Zato največji modreci pravijo, da jutro ne pride samo od sebe, da se ne pojavi iznenada, temveč leži in čaka med sencami, preden za tiste, ki vedo usmeriti svoj pogled, naredi prvo razpoko v noč. Zato moški in ženske koruze med njenim sejanjem sanjajo tortilje, atole, pozol, tamale in marquesote. Čeprav jih sedaj še ni, vedo, da bodo prišli, in to usmerja njihovo delo. Svoje polje in njegove sadove vidijo, še preden se seme dotakne tal.«

»Ko moški in ženske koruze gledajo na ta svet in njegove bolečine, hkrati vidijo svet, ki bo moral šele vzkliti, in gradijo pot do njega. Imajo tri poglede: enega za to, kar je bilo v preteklosti, enega za to, kar je, in enega za tisto, kar šele prihaja. Tako vedo, da je to, kar sadijo, zaklad: pogled sam.«

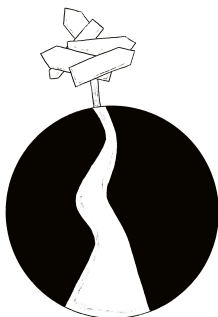
Defensa se navdušeno strinja. Razume, da stari Antonio

---

26 ¿Quién me ha robado el mes de abril? (Kdo mi je ukradel mesec april?) je skladba, ki jo je napisal znani španski rokovski tekstopisec in producent Panchito Varona. Poje jo španski tekstopisec in glasbenik Joaquín Sabina.

razume trditev, ki je ni mogla razložiti. Dve generaciji, različni po koledarjih in geografijah, združuje most, ki hkrati prihaja in odhaja ... tako kot poti.

»Tako je!« skorajda zavpije deklica in z naklonjenostjo gleda starega moža.

Nato doda: »Če že vemo, kam želimo iti, to pomeni, da vemo tudi, kam ne želimo. Zato nas vsak korak pelje proti neki poti in stran od druge. Tja še vedno nismo prišle, a pot, po kateri hodimo, nam bo pokazala naš cilj. Če hočemo jesti tamale, ne bomo gojile buč.«

Vsa družčina si v mislih predstavlja grozno bučno juho in se nanjo odzove z lahko razumljivo gesto gnusa.

»Nevihto bomo preživele, kot vemo in znamo, a že danes moramo začeti graditi tisto, kar ji bo sledilo. Imamo samo eno priložnost. Zato moramo besedo ponesti daleč. Ni pomembno, če človeka, ki jo je prvi izustil, ni več, pomembno je, da seme pade v plodno zemljo in zraste. Oziroma daje oporo. To je naša misija: smo seme, ki išče druga semena,« razglasi Defensa Zapatista in s pogledom, uprtim v Esperanzo, vpraša:

»Razumeš?«

Esperanza vstane in z vso svečanostjo, ki jo pri svojih devetih letih premore, odgovori: »Da, seveda. Razumela sem. Če gremo, bomo vsi umrli grozljive smrti.«

A takoj nato doda: »Ampak to bomo naredili tako, da bo vredno.«

Vsi ploskajo.

Da bi podprl Esperanzin »tako, da bo vredno«, stari Antonio iz svoje torbe vzame vrečko čokoladnih »poljubčkov«.

Mačka-pes jih na en mah pogoltne lepo število, rjavec pa raje še naprej žveči svojo platenko.

Elías Contreras iz preiskovalne komisije EZLN s pridušenim glasom ponovi: »To bomo naredili tako, da bo vredno.« Njegovo srce in misli odtavajo k bratu Samirju Floresu in vsem, ki se z dostojanstvom kot svojim edinim orožjem zoperstavljajo gobezdavemu tatu vode in življenja, skrivajočemu se za orožjem nadzornika, ki tudi sam kar naprej blebeta, da bi skrnil slepo poslušnost svojemu Vladarju. Ta je najprej denar, nato še več denarja in na koncu še vedno denar. Ne pravica, tudi ne svoboda in nikoli življenje.

Hrošč začne razlagati, kako ga je čokoladna ploščica rešila pred gotovo smrtjo na ozemlju Selkupov v sibirski stepi, ko je potoval iz dežele Samijev, kjer je pel Yoik²⁷, da bi se poklonil cedri, drevesu življenja. »Šel sem, da bi se učil, temu so namenjena potovanja. Obstajajo odpori in upori, ki samo zato, ker so daleč, niso nič manj pomembni in herojski,« je rekel, medtem ko je v isti sapi s svojimi številnimi nogami čokolado

---

27 Tradicionalna oblika pesmi med Samiji.

osvobodil aluminijaste folije, si zaploskal, in pogoltnil en velik del.

Calamidad je medtem popolnoma razumela, kaj pomeni misliti na tisto, kar šele prihaja, in s svojimi od čokolade umazanimi rokami navdušeno vzkliknila: »Pojdimo se igrat kokice!«

Iz zapatističnega Centra za pomorsko-zemeljske priprave
SupGaleano med delavnico 'mednarodnega bruhanja'
Mehika, december 2020

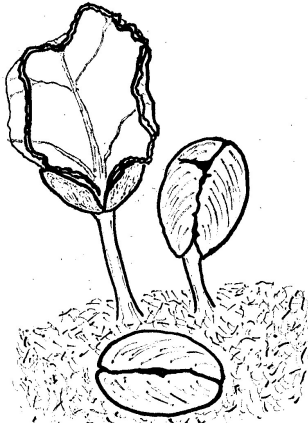
Iz beležnice Mačke-Psa

Zaklad je drugo

»Za konec me je s svojim edinim očesom počasi pogledal in rekel: 'Čakal sem te, Don Durito. Vedeti moraš, da sem zadnji pravi še živeči pirat na svetu. 'Pravi' sem rekel zato, ker je dandanes nešteto 'piratov' v finančnih središčih in velikih vladnih palačah, ki kradejo, ubijajo, uničujejo in plenijo, ne da bi se kadarkoli dotaknili kakšne vode, če ne štejemo tiste v njihovih kopalnih kadeh. Tu je tvoja misija (poda mi fascikel starih listin): najdi zaklad in ga prenesi na varno. Zdaj pa mi moraš oprostiti, umreti moram.' Komaj je izgovoril te zadnje besede, je njegova glava padla na mizo. Da, bil je mrtev. Papiga

je zletela skozi okno in vzkliknila: 'Umrli je izgnanec iz Mitilen, umrl je pankrt Lezbosa, mrtev je ponos Egejskega morja. Odpri vseh svojih devet vrat, strašni pekel, kajti tam bo počival veliki Rdečebradec. Našel je človeka, ki ga bo nasledil, in ta, ki je ocean spremenil v solzo, zdaj spi. Ponos vseh pravih piratov bo zdaj plul na Črnem ščitu.' Pod oknom se je raztezalo švedsko pristanišče Göteborg, v daljavi je jokala *nyckelharpa*²⁸.«

Don Durito iz Lakandonskega pragozda, oktober 1999

---

28 Tradicionalni švedski instrument s strunami. Igra se z lokom in tipkami, ki drsijo pod strunami.

Drugi del **GOSTILNA**

december 2020

Koledar? Trenutni. Geografija? Katerikoli kotichek sveta.

Ne veš natančno, zakaj, a hodiš z deklico z roko v roki. Skoraj te že vpraša, kam gresta, ko se znajdeta pred veliko gostilno. Na velikem osvetljenem napisu, podobnem takšnim, ki visijo nad vhodi v kino, piše: »HISTORIJA Z VELIKIMI TISKANIMI ČRKAMI – Kantina bar«, in pod njim še: »Prepovedan vstop ženskam, otrokom, staroselcem, brezposelnim, osebam drugih spolov, starejšim, migrantom, migrantkam in drugim neuporabnim osebam«. Neka bela roka je dodala: »In this place, Black Lives does not matter«. Druga moška roka se je pridružila: »Ženske lahko vstopijo, če se obnašajo kot moški«. Na obeh straneh lokala ležijo na kupu trupla žensk vseh starosti in, sodeč po raztrganih oblačilih, tudi vseh družbenih razredov. Oba z deklico resignirano obstaneta. Pogledata skozi vrata in vidita vrvež moških in žensk, ki se vedejo kot moški. Moški za pultom oziroma šankom v rokah drži bejzbolsko palico in z njo grozi na vse strani. Množica je očitno razdeljena: na eni strani ploskajo, na drugi izžvižgavajo. Vsi so kot omamljeni, zardelih obrazov, besnih pogledov, po bradi jim teče slina.

Moški, za katerega domnevaš, da je vratar ali nekaj takega, pristopi in te vpraša: »Želiš vstopiti? Izbereš lahko katerokoli stran. Lahko navijaš ali kritiziraš. Ni pomembno, kaj izbereš, zagotavljamo ti veliko sledilcev, všečkov, dvignjenih palcev in še več aplavza. Če se domišliš česa pametnega, ne glede na to ali za

ali proti, boš postal slaven. Tudi če ne bo preveč inteligentno, dovolj je, da povzročiš hrup. Ni pomembno, ali je to, kar kričiš, res ali ne, dokler kričiš glasno.«

Premišljuješ o ponudbi. Zveni privlačno, še posebej zdaj, ko ti nihče ne sledi, niti pes.

»Je nevarno?« sramežljivo vprašal.

Vratar te pomiri: »Nikakor, tukaj vlada nekaznovanost. Glej tipa, ki je na vrsti in drži bejzbolko. Govori neumnosti, nekateri mu ploskajo, drugi ga kritizirajo z drugimi neumnostmi. Ko bo končal, bo na vrsti spet nekdo tretji. Kot sem ti že povedal, nobene potrebe po inteligentnosti ni. Pravzaprav je inteligenca tu ovira. Kar pogumno. Tako pozabiš na vse bolezni, katastrofe, bedo, vladne laži in še na sam jutrišnji dan. Tu resničnost ni zares pomembna. Pomembno je le, kar je trenutno moderno.«

Vprašal: »In o čem razpravljajo?«

»Oh, o čemerkoli že. Obe strani se osredotočata na plitkosti in neumnosti. Ustvarjalnost ni ravno njihova vrlina, saj veš,« odgovori vratar in se prestrašeno ozre proti vrhu stavbe.

Deklica sledi njegovemu pogledu in pokaže na vrh stavbe, kjer se vidi celotno nadstropje iz zrcalnega stekla, ter vpraša:

»In tisti tam zgoraj, so za ali proti?«

»Ah, ne,« odgovori moški in šepetaje doda: »To so lastniki gostilne. Niti prikazati se jim ni treba, vsi jih preprosto samo ubogajo.«

Zunaj, malo naprej po poti, zagledaš skupino ljudi, za katere predvidevaš, da jih vstop v gostilno ni zanimal, saj nadaljujejo v svojo smer. Spet drugi razočarano zapuščajo lokal in mrmrajo: »Tu notri se je nemogoče razumno pogovarjati« in »Namesto Historija bi se moralo imenovati Histerija.« Nato v smehu odidejo.

Deklica te pogleda. Oklevaš.

Ona ti reče: »Lahko ostaneš ali pa greš naprej. Prevzemi odgovornost za svojo odločitev. Svoboda ni le možnost odločitve, kaj storiti, in to tudi narediti. Je tudi prevzemanje odgovornosti za to, kar počneš, in za odločitve, ki jih sprejmeš.«

Neodločno jo vprašaš: »In kam greš ti?«

»V svojo vas,« odgovori deklica in iztegne majhne roke proti obzorju, kot da bi hotela reči »v svet«.

Iz gora Jugovzhodne Mehike.

SupGaleano.

Mehika, leto 2020, december, zgodnje jutro. Mrzlo je in polna luna začudeno opazuje, kako se gore združujejo, po malem dvigujejo svoja krila in počasi, zelo počasi začenjajo hoditi.

Iz beležnice Mačke-Psa

Esperanza pripoveduje Defensi o svojih sanjah.

»Spim in sanjam. Jasno vem, da sanjam, ker spim. In vidim, da sem daleč stran. Tam so zelo drugačni moški in ženske in tisti drugih spolov. To pomeni, da jih ne poznam. To pomeni, da govorijo jezik, ki ga ne razumem. So različnih barv in imajo precej drugačne navade. Zelo so hrupni. Pojejo in plešejo, se pogovarjajo, razpravljajo, jokajo in se smeji. In ničesar, kar vidim, ne poznam. Stavbe so velike in majhne. Drevesa in rastline so podobne tukajšnjim, vendar drugačne. Hrana je zelo drugačna. Pravzaprav je vse zelo čudno. Najbolj čudno pa je, da ne vem, zakaj ali kako, vendar vem, da sem doma.«

Esperanza obmolkne. Defensa Zapatista zaključi z zapisovanjem v svojo beležnico, pogleda Esperanzo in jo po nekaj sekundah vpraša:

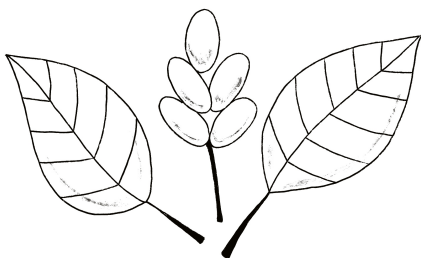
»Znaš plavati?«

Častna beseda.

Hov-mijav.

Prvi del

IZJAVA ZA ŽIVLJENJE

1. januar 2021

Ljudstvom sveta;
Ljudem, ki se borijo na petih celinah;
Sestram, bratom, tovarišem in tovarišicam.

V zadnjih mesecih smo se med seboj povezale na različne načine. Smo ženske, lezbijke, geji, biseksualke, transspolni, transvestitke, transseksualci, interseksualke, kvir in drugo, moški, skupine, kolektivi, združenja, organizacije, družbena gibanja, staroselska ljudstva, sosedska združenja, skupnosti in dolgi intakodalje, ki nam daje identiteto.

Razlikujejo in ločujejo nas dežele, obnebja, gore, doline, stepe, pragozdovi, puščave, oceani, jezera, reke, potoki, lagune, rase, kulture, jeziki, zgodbe, starosti, geografije, spolne in nespolne identitete, korenine, meje, organizacijske oblike, družbeni razredi, kupna moč, družbeni prestiž, sloves, priljubljenost, sledilci, vsečki, valute, stopnja izobrazbe, značaji, opravki, vrline, napake, plusi, minusi, ampaki, vendarji, rivalstva, sovražnosti, pogledi, argumenti, protiargumenti, razprave, spori, pritožbe, obtožbe, zaničevanja, fobije, nagnjenja, pohvale, zavrnitve, žvižgi, aplavzi, božanstva, demoni, dogme, herezije, kar nam je všeč, kar nam ni všeč, vedenja in dolgi intakodalje, zaradi katerega se razlikujemo in si ne tako redko nasprotujemo.

Združuje nas le peščica stvari:

To, da tegobe na svetu jemljemo za svoje: nasilje nad ženskami; preganjanje in preziranje drugačnih po afektivni, emotivni in spolni identiteti; uničenje otroštva; genocid na staroselci; rasizem; militarizem; izkoriščanje; ropanje; uničenje narave.

Razumevanje, da je za te tegobe odgovoren sistem. Izkoriščevalski, patriarhalni, piramidalni, rasistični, lopovski in zločinski krvnik: kapitalizem.

Spoznanje, da tega sistema ni mogoče reformirati, vzgojiti, ublažiti, obrusiti, udomačiti, počlovečiti.

Zaveza, da se bomo zoper ta sistem bojevale povsod in vselej – vsaka na svojem področju –, dokler ga ne bomo popolnoma uničile. Preživetje človeštva je odvisno od uničenja kapitalizma. Ne uklanjamo se, nismo na prodaj in ne popuščamo.

Gotovost, da boj za človeštvo poteka po vsem svetu. Tako kot uničevanje, ki gre svojo pot in se ne ozira na meje, narodnosti, zastave, jezike, kulture, rase; tako boj za človeštvo poteka povsod, vseskozi.

Prepričanje, da na svetu živi in se bojuje veliko svetov. In da so vsa prizadevanja za homogenizacijo in hegemonijo napad na človekovo bistvo: svobodo. Enakost človeštva je v spoštovanju drugačnosti. Podobno si je v svoji različnosti.

Spoznanje, da nam napredka ne omogoča želja po vsiljevanju svojega pogleda, svojih korakov, družbe, poti in usod, temveč posluš in pogled drugega, ki se, različen in drugačen, prav tako zavzema za svobodo in pravičnost.

Zaradi teh ujemanj smo, ne da bi opustile svoja prepričanja ali nehale biti, kar smo, sklenile:

Prvič: Izpeljati srečanja, pogovore, izmenjave idej, izkušenj, analiz in ocen med tistimi, ki se iz različnih izhodišč in na različnih področjih zavzemamo za boj za življenje. Potem bo vsakdo nadaljeval svojo pot ali pa ne. Gledati in poslušati drugega nam bo morda pomagalo pri našem naslednjem

koraku ali pa ne. Toda spoznavanje različnosti je tudi že del našega boja in naših prizadevanj, naše človečnosti.

Drugič: Da se ta srečanja in dejavnosti izvedejo na petih celinah. Da se v Evropi odvijajo julija, avgusta, septembra in oktobra leta 2021, in sicer ob neposredni udeležbi mehiške delegacije, sestavljene iz CNI – CIG, Fronte ljudstev za obrambo vode in zemlje iz Morelosa, Pueble in Tlaxcale ter EZLN. Pozneje – natančno kdaj, bomo še določile – se bomo po svojih zmožnostih zavzele še za izvedbo srečanj v Aziji, Afriki, Oceaniji in Ameriki.

Tretjič: Povabiti tiste, ki jih pestijo podobne skrbi in se posvečajo podobnim bojem, vse poštene ljudi in vse tiste spodaj, ki se upirajo in vztrajajo na številnih koncih sveta, naj se pridružijo, prispevajo, podprejo in sodelujejo na teh srečanjih in dejavnostih; in da podpišejo ter za svojo vzamejo to izjavo ZA ŽIVLJENJE.

Z enega izmed mostov dostojanstva, ki združuje pet celin.

Me, mi

Planet Zemlja

1. januarja 2021

Iz raznolikih, nehomogenih, drugačnih, nepodobnih, neenakih, oddaljenih in različnih koncev sveta (v umetnosti, znanosti in boju v odporu ter uporu).

